

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Problematika národnostních menšin se zaměřením na polskou národnostní menšinu.

The issue of national minorities with a focus on the Polish national minority.

Vedoucí práce:
PhDr. Hana Dvořáčková

Autor:
Eva Háchová

2010

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní PhDr. Haně Dvořáčkové, vedoucí mé bakalářské práce, za její odborné vedení, cenné rady a inspirativní připomínky. Současně děkuji všem, kteří svými zkušenostmi přispěli k dokončení této práce, zejména členům mé rodiny.

V Praze dne 1. dubna 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Problematika národnostních menšin se zaměřením na polskou národnostní menšinu napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 13. dubna 2010

Podpis:

Název

Problematika národnostních menšin se zaměřením na polskou národnostní menšinu.

Anotace

Problematika národnostních menšin nebo jiných etnik je téma aktuální. Základním předpokladem ke klidnému vzájemnému soužití je nezbytná znalost potřebných informací, jelikož dle nich si utváříme pohled na tuto problematiku. Součástí práce je právní vymezení, které s menšinami zcela zásadně souvisí. Snažila jsem se uceleně vymezit působnost všech dvanácti národnostních menšin v ČR. Některé z nich mají více rozvinuté společenství, některé méně. Existuje prostor, kde se mohou menšiny sdružovat a žít tak svým vlastním kulturním životem. V praktické části bakalářské práce pracuji s výsledky dotazníků, na které mi odpovídali studenti na Gymnáziu s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně. Zároveň jsem absolvovala rozhovor se členem Rady vlády pro národnostní menšiny. Ve vyhodnocení jsem graficky znázornila odpovědi a některé zjištěné informace jsem porovnávala. Cílem praktické části je zjistit postoj polské národnostní menšiny ve vztahu k české společnosti a prohloubit tak vědomí o polské národnostní menšině u nás.

Klíčová slova:

společnost, národnostní menšiny, organizace, polská menšina, polské školství, česko - polské soužití

Title

The issue of national minorities with a focus on the Polish national minority.

Abstract

The issue of national minorities or ethnic groups is a current topic. The basic precondition for a peaceful coexistence is essential to mutual understanding of necessary information, because according to them, we create a view on this issue. Part of this work is a legal definition that the minorities are basically related. I have tried to comprehensively define the scope of the twelve ethnic minorities in the country. Some are more developed communities, some less. There is an area where minorities can bring together and to live their own cultural life. The practical part of the thesis work with the results of the questionnaires, to which I responded to the grammar school students with Polish language of instruction in Moravia, Czech Republic. At the same time I attended an interview with a member of the Council for National Minorities. In the evaluation, I graphically illustrate the answers and found some information I compared. The aim of the practical part is to determine the position of the Polish minority in relation to the Czech society and deepen the knowledge of the Polish national minority in our country.

Keywords:

society, ethnic minorities, the organization, the Polish minority, the Polish education, the Czech - Polish coexistence

ÚVOD	8
A TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYMEZENÍ POJMŮ	10
1.1 Národ	10
1.2 Společnost a kultura	11
1.3 Etnocentrismus a jeho důsledky	13
1.4 Etnikum a etnicita	15
1.5 Právní vymezení	15
2 CHARAKTERISTIKA A ORGANIZACE MENŠIN V ČR	19
2.1 Bulharská národnostní menšina	19
2.2 Chorvatská národnostní menšina	21
2.3 Maďarská národnostní menšina	22
2.4 Německá národnostní menšina	23
2.5 Romská národnostní menšina	24
2.6 Rusínská národnostní menšina	25
2.7 Ruská národnostní menšina	26
2.8 Řecká národnostní menšina	27
2.9 Slovenská národnostní menšina	29
2.10 Srbská národnostní menšina	30
2.11 Ukrajinská národnostní menšina	31
3 DŮM NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN V PRAZE	33
4 POLSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA	35
4.1 Vzájemné historické a vnitropolitické vztahy	36
4.2 Organizace polské menšiny	38
4.2.1 Kongres Poláků v ČR	38
4.2.2 PZKO - Polský kulturně osvětový svaz v ČR	39
4.3 Polské národnostní školství	40
B PRAKTICKÁ ČÁST	43

5 POSTOJ STUDENTŮ GYMNÁZIA NA ŽIVOT A VLIV NÁBOŽENSTVÍ V ČR	43
5.1 Cíl	43
5.2 Hypotézy	43
5.3 Charakteristika výzkumného vzorku	43
5.4 Metody získávání údajů	44
5.5 Zpracování a vyhodnocování údajů	45
5.6 Interpretace výsledků na základě hypotéz	55
ZÁVĚR	57
6 SEZNAM LITERATURY	58
7 PŘÍLOHY	60

ÚVOD

V dnešní společnosti není lehké se prosadit a ani společnost sama nedokáže zcela pojmut tolik různých národností. Problematika národnostních menšin se samozřejmě netýká pouze České republiky. Například v USA je to každodenní téma, protože soužití tolika různých etnik a národností žijících na jednom území může působit problémy. V dnešním globálním světě problematika národnostních menšin včetně konfliktů různých etnických skupin vyvolává velkou pozornost.

Ve své bakalářské práci jsem si téma národnostních menšin vybrala záměrně. Domnívám se, že mezi odborníky, a to i z řad politiků, není této problematice věnována potřebná pozornost. Nepochopení, přehlížení a neznalost jiných kultur nás všechny odcizuje nejen od ostatních, ale tím i od sebe sama. Nevstřícný a nepřátelský přístup k jiným kulturám vytváří podhoubí k rasismu, případně ke xenofobii. V krajním případě může vyústit až v genocidu, tolik známou z historie. Nelze považovat žádnou kulturu za lepší nebo horší. Každá kultura a národnost je jedinečná.

Vzhledem k oboru, který v současné době studuji, mě zajímá také otázka rovnocennosti občanů a míra solidarity. Je důležité si uvědomit, že podstatou není řešit již vzniklý problém, ale preventivně hledat společná východiska a diskutovat o dění ve společnosti, jelikož se jedná o záležitost, která se dotýká nás všech. A národnostní menšiny jsou přesně tím tématem, které si diskuzi zaslouží. Nepovažuji to za téma, o kterém se již diskuze nebo různé debaty, ať již na bázi politické, sociologické nebo pedagogické, nevedou. Jen se snažím menšiny u nás přiblížit široké veřejnosti, zejména mladým lidem. Lidská důstojnost je vystavována útoku nejčastěji ve společnosti, která nedbá na náboženské kořeny, nemá zakořeněnou podstatu lidského bytí a proto ji chybí lidskosti.

Samozřejmě nenutím jednotlivce, aby se zajímali o konkrétní menšiny v zemi. Většina lidí k tomu nemá ani důvod. Mladí lidé jsou schopni se setkávat s lidmi jiných národností, pokud jim však zásadně nezasahují do jejich životů. Je důležité uvědomit si okolnosti, které vedly určitou menšinu k usídlení na území České republiky ve středu Evropy. Jsou to nejčastěji důvody ekonomické, politické, mocenské, ovlivněné historií. Ovšem některé menšiny jsou na území dnešní České republiky odjakživa, tento fakt však mnoho lidí ani neví. Pokud pochopíme myšlení jiných etnik, pomůže nám to zorientovat se v dnešním kosmopolitním

světě. Obecně lze říct, že většina z nás má kladný vztah k problematice soužití s jinými národnostmi, většinou však pouze do doby, dokud nám nebo našim nejbližším nebudou upírána práva daná našimi zákony, a nebudou upřednostňováni na náš úkor členové z některých národnostních menšin.

Pojímám svou práci jako osvětu a přiblížení problematiky národnostních menšin v naší společnosti. Velice významná je role majoritní společnosti. V pohledu na tento problém se lidé názorově liší a jsou i tací, kteří si občas kladou otázky, například „Proč nezůstali u sebe doma nebo z jakého důvodu si vybrali právě naše území?“.

Vlastní obsah jsem rozčlenila na dvě části, z nichž část první je teoretická a část druhá je praktická. V kapitolách se snažím o srozumitelné vymezení několika konkrétních pojmů, které jsou důležité ke správnému uchopení tématu a jako pomoc při pochopení příčin. Konkrétní národnostní menšiny popisuji dle počtu příslušníků a organizací, které na našem území působí, včetně společné organizace, která je svou hlavní myšlenkou a cílem významná pro život menšin, zejména svou jednoduše a celistvostí. Tímto zařízením se přibližujeme k myšlenkám jiných evropských metropolí.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na polskou menšinu. Popisuji její historické kořeny ve vztahu k naší společnosti. Samostatné oddíly věnuji polským organizacím, různým společenským uskupením, sdružením a kulturním střediskům, jelikož Poláci mají velmi bohatou kulturu.

V praktické části své bakalářské práce jsem se zamýšlela nad otázkou, jak život v ČR vidí ti, kterých se to nejvíce týká. Zajímá mě postoj polských mladých lidí k našemu životu a do jaké míry, pokud vůbec, cítí tlak české společnosti. Své šetření jsem prováděla na Gymnáziu s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně. V této části jsem definovala cíl svého šetření, stanovení hypotéz, charakteristika výzkumného vzorku, metody získávání, zpracovávání a vyhodnocování údajů a interpretaci výsledků na základě hypotéz.

Podrobný seznam literatury, ze které jsem čerpala, uvádím na konci této práce, stejně jako seznam ostatních pramenů.

A TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMŮ

Je mnoho důležitých definic nebo shrnutí, které nám pomohou přiblížit problematiku menšin. Pro lepší porozumění a orientaci jsem zvolila zcela záměrně otázku národa, společnosti a kultury, etnocentrismus s jeho důsledky a etnikum v souvislosti s etnicitou, jelikož tyto pojmy jsou navzájem provázané.

Leoš Šatava konstatuje: „*Hovoříme-li o národnostních menšinách, je třeba si uvědomit, že tento mnohovýznamový a nepřesný pojem bývá užíván jako pomůcka k tomu, aby bylo možno zařadit pod jeden stručný ‚střešní‘ termín všechny typy a kategorie etnických společenství s výjimkou státních národů na ‚vlastním‘ teritoriu, tedy jak ‚malá‘ etnika nedisponující vlastním národním státem, tak i části ‚velkých‘ státních národů, sídlící na území jiného státního celku, resp. Některé specifické případy na pomezí etnografické či sociální skupiny, osobité formy jazykové diglosie aj.*“¹

1.1 Národ

Dalibor Plichta uvádí: „*Národní vědomí a vznik národa jsou výrazem kulturního vyspívání a zrání společenství stejného jazyka a kultury.*“²

Tento pojem se zrodil až v 18. a 19. století a jeho předpokladem je geografické prostředí, jazyk, etnikum, společný ideál, vůle žít společně, kultura, vědomí společných ekonomických zájmů a existence státu. Již z těchto znaků je patrné, že se jedná o zcela problematickou tematiku, jelikož jde o jednotu státu, která nebývá často zcela jednoznačná.

Definice dle Jiřího Bílého: „*Je to zejména uvědomění si své sounáležitosti k jednotné kultuře a vědomí solidarity s druhými jedinci, náležejícím k této kultuře, co tvoří národnost člověka. Je to určitá duševní jednota vedená určitým programem. Tím přechází národní*

¹ ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha:Ivo Železný 1994, str. 16.

² PLICHTA, D. *Národ a národnost v čase globalizace*. Praha:Job Publishing 1999, str. 35.

kultura na všeobecné stanovisko a blíží se ideálu všelidské kultury. Proto je národnostní idea, jak správně na to poukázal T. G. Masaryk, idea mravní. “³

Národ je společenství, které se neustále vytváří a žije. Je možné národ definovat jako společenství jedinců, kteří mají stejnou kulturu, a které je obvykle organizováno jako stát. Konkrétně moderní stát pak z něj čerpá svou legitimitu a to na základě stejné ideje.

Dalibor Plichta dále říká: *„Národ je zeměpisná skupina, která je ovládána citem solidarity. Ten může mít svůj původ ve společné řeči, předpokládaném společném původu, ve společné kultuře nebo ve společných zájmech a společných nebezpečích. Všechny tyto prvky mají zpravidla úlohu ve vytváření národního cítění. Toto cítění pak, ať již vzniklo jakýmkoli způsobem, je jediným předpokladem pro existenci národa. [...] Národ je v každém případě představa a skutečnost společenství tvořeného jazykem, kulturou, společnými dějinami a společnými zájmy. “⁴*

„Člověk sám sebe často nevidí, anebo jen zkresleně. Také národní pospolitost se nejlépe poznává prostřednictvím těch druhých. Máme přinejmenším šanci uvidět se skrze ty, kteří nejsou ,my‘. “⁵

Můžeme tedy říci, že je důležitá umírněnost národního vědomí v sebe a ve společnost, ve které žijeme, vzájemné blízkosti a příbuznosti. Důležitým předpokladem je spolupráce a soudržnost s lidmi kolem nás, jelikož jsme i my určitým „obrazem“ pro jiné národnosti.

1.2 Společnost a kultura

Všichni žijeme ve společnosti s nějakou kulturou. Je jednoznačné, že pro každého z nás je tedy důležité se s ní ztotožnit, a v souladu s ní také žít. Společnost je pojem natolik obecný, že umožňuje množství nejrůznějších definic, které jsou občas i velmi nepravé, či sporné.

³ BÍLÝ, J. *Základy státovědy, politologie a sociologie*. Praha: Eurolex 2005, str. 184.

⁴ PLICHTA, D. *Národ a národnost v čase globalizace*. Praha: Job Publishing 1999, str. 7.

⁵ PITHART, P. *Česká xenofobie, český rasismus*. In HOLCOVA, M. *Česká xenofobie*. Praha: Nadace pro svobodu slova, Votobia 1998, str. 122.

Jan Keller považuje pojem společnost za problematický: „*Společnost ve skutečnosti neexistuje. Vyjádřeno přesněji: společnost existuje, jen pokud se lidé chovají, jako kdyby skutečně existovala. Empiricky se však vyskytují pouze jednotliví lidé se svými zájmy a svým konkrétním jednáním. Hovořit o ‚zájmech společnosti‘ či o ‚tlacích společnosti‘ je sice běžné, ale zavádějící. [...] Pokud tedy hovoříme o ‚společnosti‘, máme vždy na mysli souhrn individuí jednajících s ohledem na jednání druhých a to v určitém historickém, prostorovém, kulturním a sociálním kontextu, jehož parametry mohou svým jednáním ovlivňovat jen částečně. Termín ‚společnost‘ je jen fiktivní zkratkou pro vyjádření těchto skutečností.*“⁶

Společnost je tedy skupina jednotlivců, která je charakterizována společnými zájmy a může mít i svou vlastní kulturu a instituce. Členové společnosti mohou pocházet z různých etnických skupin. Společnost může být například národ nebo občané státu, nebo i širší kulturní skupina, jako třeba západní kultura.

Nejčastěji se pojem kultura označuje jako konkrétní vědomost jedince a to z vědecké, umělecké nebo literární oblasti. Avšak z hlediska celého společenství rozumíme „kulturou“ intelektuální a umělecké dědictví. Například obory etnologie a sociologie, které s ní úzce souvisejí, ji definují jako způsob konání, cítění, vnímání a myšlení, které považuje určitá skupina lidí za přirozené. A z tohoto důvodu se také nejedná o pojem, který lze s jistotou vymezit.

Kultura je všechno, co jsme získali, nebo nám bylo generačně předáno, nebo cokoliv co umožňuje jednotlivci, aby si sám vytvořil vhodné podmínky k životu. Je tedy zřejmé, že se nejedná o vrozenou informaci. Jedná se o souhrn materiálních a duchovních hodnot, vytvářených lidmi z hlediska historického vývoje. Je to hlavně jejich genetická zkušenost, kterou si konkrétní generace předávají vzájemně. Tyto dva pojmy jsou úzce spjaty. Ve společnosti jsou vztahy systémově propojené, spojující jednotlivce. Bez společnosti tedy nemůže existovat žádná kultura. Tento vztah je vzájemný. Každá kultura má v sobě určité vzorce chování, které ostatní lidé z jiného kulturního prostředí nemohou zcela pochopit a do určité míry se jim mohou zdát i zvláštní, nebo jim nic tato kultura neříká. Každá kultura by měla mít zajištěné rovné právo na samostatný rozvoj svého společenství.

⁶ KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 5. Vydání. Praha:Slon 2006, str. 11.

Svou kulturu mají i společnosti tradiční – například primitivní, tedy bez písemné kultury, které mají své společenské uspořádání a i jejich hodnocení života je stejné jako to naše. Každá společnost, či skupina lidí má své kulturní dědictví. Mají své techniky, normy, svou duchovní činnost a pravidla chování, své tradice apod.

Ivan Dubovický uvádí: „*každodenní interakcí nejenže poznáváme druhé, ale současně definujeme sami sebe, znovunalézáme svoji vlastní identitu*“. ⁷

1.3 Etnocentrismus a jeho důsledky

Etnocentrismem nazýváme takový přístup, který se zabývá posuzováním jiných kultur či příslušníků jiných etnických a sociálních skupin, na základě své konkrétní kultury, podle pravidel a hodnot. Nejčastěji se toto jednání projevuje přeceňováním své vlastní kultury nebo podceňováním té druhé. Je to chování, se kterým se můžeme setkat v každé skupině a společnosti a může vést i k mnoha ostrým a radikálním projevům.

Při setkávání dvou odlišných kultur může nastat:

1. Konflikt
2. Anihilace - vypuzení
 - Jedna kultura se snaží druhou kulturu vyhnat z konkrétního území (např. vyhánění Židů z Německa před druhou světovou válkou).
3. Stratifikace – rozvrstvení
 - Kultura, která se přidružuje k majoritní společnosti a získává nižší společenské postavení.
4. Segregace – vyčlenění
 - Obě kultury žijí odděleně (např. oddělování rasových skupin).
5. Genocida – existuje ve dvou rovinách:
 - Zánik kultury určitého národa následkem nerovného a brutálního střetu s představiteli jiného, objektivně dominantního sociálně kulturního systému

⁷ DUBOVICKÝ, I. *Vnímání světa a mezikulturní komunikace*. In: *Fenomén antropologických skupin. Pohled současné antropologie*. Sborník č. 1, Praha 1998, str. 13. In Bittnerová, D., Moravcová, M., Turková, M. *Etnické komunity v české společnosti*. Cizinci a menšiny u nás očima obyvatel tří městských měst. Praha:Ermat 2006, str. 10.

(např. genocida severoamerických Indiánů v 19. stol.). Tedy konečné vyřešení otázky jiného etnika.

- Fyzické vyhubení určité populace (např. genocida Židů za druhé světové války).

6. Asimilace – splnutí kultur

- Tato situace se děje většinou na úkor jedné z nich tzn., že se jedna kultura podřídí té druhé, je to však dlouhodobý proces.

Leoš Šatava uvádí, že: „*V některých zemích, jako například v USA v rámci teorie ‚tavicího kelímku‘ (melting pot), bylo dokonce za nesporný fakt vydáváno překrytí nebo setření etnických specifik a odlišností a slití všech jednotlivých složek dané kolektivity ve ‚střešní‘, nadnárodní celek.*“⁸

7. Pluralita kultur

- Možnost existence obou kultur, žijí vedle sebe nebo společně, avšak každá z nich má zachovány své typické rysy.

Giovanni Sartori konstatuje: „*Z historického hlediska je myšlenka pluralismu (myšlenka – nikoli slovo, které se objeví až o staletí později) implicitně obsažena v rozvíjející se koncepci tolerance, jež se pak postupně prosazuje v 17. století, v důsledku náboženských válek. Je zřejmé, že tolerance a pluralismus jsou dva odlišné pojmy, snadno si však domyslíme, že jsou vnitřně propojené. A to tak, že tolerance tvoří předpoklad pluralismu, netolerantní pluralismus je proto pluralismem falešným. Rozdíl spočívá v tom, že zatímco tolerance respektuje hodnoty jiných, pluralismus prosazuje vlastní hodnotu.*“⁹

Tento přístup je v protikladu ke kulturnímu relativismu. Je to snaha vyvarovat se přenášení vlastních kulturních norem a hodnot na cizí kultury, jde vlastně o úsilí pochopit jinou kulturu, v jejím vlastním prostředí a kontextu.

⁸ ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha:Ivo Železný 1994, str. 7.

⁹ SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. Esej o multietnické společnosti. Praha:Dokořán 2005, str. 15.

1.4 Etnikum a etnicita

Pojem etnikum (z řeckého Ethnos, národ) se zdá být totožný s pojmem národ, avšak je poněkud odlišný. Je to společenství, které má společné rysy. Mají společný jazyk, stejnou historii, náboženství i kulturu (zvyky, sociální uspořádání) a často se jedná i o stejný geografický prostor. Důležité je, že se tento pojem zabývá kulturou, oproti pojmu národ. Ten často zobrazuje svou „historii“, u etnika toto pravidlo není. Etnikum ovšem může někdy znamenat totéž co národnost, obvykle se však jedná jen o jednu její část (národnostní skupiny, složky či menšiny). Tento výraz však používají spíše antropologové, kteří takto označují národy, které se včlenily do jiných státních struktur (například Laponci ve skandinávských státech).

Pojem etnicita označuje kulturní vzorce chování a názory určité skupiny lidí, která se tímto odlišuje od ostatních. Jsou to společné rysy v kultuře. Je to soubor různých kulturních, rasových, antropologických a jiných znaků a faktorů, které určitá skupina považuje za důležité a prioritní. Dle této definice jsou Češi jako národ základním českým etnikem. Případné etnické rozdíly jsou tedy vždy jen „naučené“.

*„Život po boku většinového etnika ve společném státním útvaru s sebou také často – a to i při absenci mezietnických konfliktů – přináší řadu obtíží v praktickém každodenním životě i v širším rámci (kupř. v souvislosti s monolingvismem a bilingvismem či neschopností číst a psát v rodném jazyce); kladé před příslušníky těchto populací problémy v životě příslušníků státních etnik neobvyklé.“*¹⁰

1.5 Právní vymezení

„Obecně lze konstatovat, že přes některé nedostatky v ČR existuje právní a institucionální rámec pro rozvoj života etnických menšin, pro vytváření organizací etnických menšin i pro prosazování jejich zájmů legální cestou (samozřejmě neexistuje tolerance k etnickému organizovanému zločinu a k případnému etnickému terorismu). [...] Práva menšin jsou zakotvena v Ústavě České republiky a v Listině základních práv a svobod – mimoto mohou samozřejmě příslušníci menšin využívat všech dalších práv (což je důležité např. pro právo

¹⁰ ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha: Ivo Železný 1994, str. 20.

sdružovací či shromažďovací). Konkrétní úprava je obsažena v zákoně č. 273/2001 o právech příslušníků některých menšin a o změně některých zákonů (tzv. „menšinový zákon“).“¹¹

Ve světě funguje snaha vytvořit jednotný právní a institucionalizovaný systém, který je důležitý k rozvíjení identity určité menšiny. Fungují zde i nestátní složky, které se snaží o naplňování cílů menšin. Abychom se nesetkali s problémy v soužití s menšinami, je potřebné tato nařízení upřesnit. Vymezit formu jejich samosprávy, stanovení menšinového jazyka jako úředního v komunitách s určitým procentem menšinového obyvatelstva apod. Na menšinovou politiku se zaměřují například ministerstva, parlamentní výbory, poradní exekutivní i legislativní orgány aj. Menšinové složky mohou vznikat a působit i při nestátních organizacích, například při politických stranách, odborových hnutích, kulturních seskupeních aj.

„Diskutovanou formu podpory menšin představuje tzv. pozitivní diskriminace (o tomto označení se však vedou spory), která ve značně zjednodušeném pojetí znamená upřednostňování příslušníků menšin při zaměstnávání (zpravidla ve státním sektoru) před jinými lidmi, aby byla eliminována nerovnost vyplývající z nižšího sociálního statutu příslušníků určitých menšin, způsobeného jejich dosavadní faktickou diskriminací.“¹²

Vymezení pojmu národnostní menšina a příslušník národnostní menšiny stanoví výše zmíněný zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který schválila Poslanecká sněmovna, Parlamentu ČR dne 10. července 2001, a který nabyl účinnosti dnem vyhlášení 2. srpna 2001 a § 2 zní takto:

1. Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti,

¹¹ FIALA, P.; MAREŠ, M.; STRMISKA, M. Sociální inkluze : Organizace etnických menšin a prosazování jejich zájmů. *Sociální studia : časopis Fakulty sociálních studií MU* [online]. 2003, vol. 9, no. 1, [cit. 2010-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://socstudia.fss.muni.cz/rejstriky.php?ukol=2&rejst=1&id=173&pageno=7>>.

¹² Tamtéž.

jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

2. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“

*„Postavení národnostní menšiny ve státě jasně vyplývá už z jejího názvu – je minoritní, a proto je zapotřebí přiznat jí zvláštní postavení, které by vyrovnalo početní handicap. Je totiž nebezpečím demokracie, že je často chápána jako vůle většiny, kde zájem menšiny není zohledněn. Navíc postavení menšiny dále komplikuje tržní motivace prostupující všemi oblastmi společnosti, kulturu nevyjímaje. Nebýt zvláštní ochrany práv národnostních menšin, tyto svébytné skupiny by patrně zanikly. Práva národnostních menšin nejsou tedy nějakým zvýhodněním části obyvatel, ale samozřejmou nutností k jejich udržení činěnou v zájmu veškerého obyvatelstva.“*¹³

Tento zákon také popisuje roli Rady vlády pro národnostní menšiny. Člen vlády má hlavní funkci poradního a iniciačního orgánu. Členové vlády jsou zástupci jednotlivých národnostních menšin, kteří uskutečňují zájmy svých občanských sdružení. Vláda realizuje dotační politiku podpory menšin (funguje především pro podporu kultury a periodického tisku). Existuje i Rada vlády pro záležitosti romské komunity. Český zákon umožňuje menšinám vytvořit instituce, které jim mohou pomoci ke komunikaci (například romští poradci). Na práva menšin dohlíží i česká školská, kulturní a mediální legislativa. Například vysílání pro menšiny zabezpečují především veřejnoprávní média - Česká televize a Český rozhlas.

Jako stát jsme vázáni několika mezinárodními úmluvami. Zejména se jedná o úmluvy z oblasti ochrany lidských práv, které jsou prioritou Organizace spojených národů (OSN) a Rady Evropy. Nejkomplexnější a nejvíce konkrétní úprava je zakotvena v Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin a v Evropské chartě regionálních či menšinových jazyků. Menšinová problematika je zachycena i v jiných úmluvách a bilaterálních smlouvách ČR, například se Slovenskem, Polskem a Německem.

¹³ ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. Století.* Praha:Portál 2001, str. 33.

V příloze č. 1 uvádím konkrétní znění zákona č. 273/2001 Sb. a v příloze č. 2 dokládám Listinu základních práv a svobod, konkrétně hlavu třetí.

2 CHARAKTERISTIKA A ORGANIZACE MENŠIN V ČR

Na území České republiky je český národ jednoznačnou majoritou. Především je důležité si uvědomit rozložení obyvatelstva v ČR. Z tohoto hlediska si můžeme obyvatele rozdělit na 3 skupiny. Češi, Moravané a Slezané jsou jako první národnostní většina. Poté příslušníci skupin jiných národností, kteří mají občanství ČR, jako druhá národnostní menšina. A příslušníci malých národnostních skupin, kteří většinou občanství ČR nemají, jako skupina třetí.

Miloslava Turková uvádí: „*Názory a postoje k těm „druhým, jiným, odlišným“ v určitém časovém okamžiku vypovídají nejen o aktuálních vztazích k minoritním skupinám, ale vypovídají mnohé i o příslušnicích majoritní části společnosti. Jinak řečeno, výpovědi o postojích a názorech ve vztahu k představitelům minoritních skupin (ať už národnostních menšin či cizích státních příslušníků) jsou i výpověďmi o tolerantních či netolerantních postojích zástupců většinové společnosti.*“¹⁴

V devadesátých letech 20. století se v České republice začala vyskytovat snaha o vymezení pojmu národnostní menšiny. V roce 1994 byl přijat Koncept přístupu vlády k otázkám národnostních menšin ČR, tento dokument byl přijatý pro potřeby vlády, aby se mohly tvořit základy k národnostní politice. Příslušník národnostní menšiny je tedy nyní občan ČR, to znamená, že má stejná práva jako ostatní občané ČR.

2.1 Bulharská národnostní menšina

„*Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 se k bulharské národnosti přihlásilo 4 363 obyvatel. Usídlení Bulharů v ČR je celoplošné, avšak soustředění jsou především ve velkých městech, v Praze, Brně, Ostravě atd.*“¹⁵

¹⁴ BITTNEROVÁ, D., MORAVCOVÁ, M., TURKOVÁ, M. *Etnické komunity v české společnosti. Cizinci a menšiny u nás očima obyvatel tří městských měst*. Praha: Ermat 2006, str. 11.

¹⁵ *Vláda České republiky : bulharská národnostní menšina* [online]. 2006-04-11 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/bulharska-narodnostni-mensina-16103/>>.

Sdružování Bulharů v Čechách má dlouholetou tradici. V roce 1862 založili bulharští a čeští studenti v Praze tajný spolek Pobratim s cílem podporovat bulharské národně osvobozené hnutí proti turecké nadvládě a pro sjednocení Slovanů. Za podobným účelem byla v roce 1869 ustavena v Táboře bulharská matice – sdružení Postojanstvo. první oficiální česko-bulharský spolek Bulharská sedjanka byl založen roku 1880 a ve třicátých letech 20. století sdružení Sv. Ilija v Praze, Sv. Georgij v Brně a další sdružení. Po druhé světové válce vznikaly po celém území republiky bulharské kluby sjednocené později v Bulharskou kulturně osvětovou organizaci v ČR (BKOO), která vydává periodikum „Rodn Glas“.

Bulharské organizace se zaměřují na zachování bulharské identity, udržují bulharské tradice, jazyk a popularizují bulharskou kulturu prostřednictvím nejrůznějších kulturních a společenských akcí – koncertů, výstav, seminářů, kurzů apod. Téměř všechna sdružení pořádají oslavy tradičních bulharských svátků: 1. března („Baba Marta“), 3. března (státní svátek Bulharska), pravoslavné Velikonoce („Velik den“), 24. května (Den slovanských věrozvěstů), pravoslavné Vánoce (Koleda) atd.

Bulharský kulturně osvětový klub v Praze

Řídí organizační zajištění mnoha kulturních akcí, např. folklórního festivalu „Praha srdce národů“, fotbalového turnaje národnostních menšin o pohár Senátu Parlamentu ČR, spolupracuje s Folklórním sdružením ČR, dále s Bulharskou školou v Praze a Bulharským institutem. Společné akce členů klubu se konají minimálně jednou v měsíci. Klub vydává také samostatný bulletin „Inform“. V sídle klubu (Americká 28, Praha 2) jsou pro členy nainstalovány dva satelitní programy, kde mohou příslušníci menšiny sledovat celostátní bulharské televizní programy, dále jsou zde k dispozici dva české a dva bulharské deníky.

Bulharský kulturně osvětový klub v Ostravě

Pořádá videoprojekce bulharských filmů, organizuje schůzky s bulharisty. Velmi oblíbené jsou různé exkurze pro členy klubu a pro jejich rodiny. Pro děti pořádá „Dětské sportovní dny“ a „Dětský karneval“. Každoročně zve folklórní skupiny z Bulharska a Česka. Spolupracuje s ostatními menšinami v regionu i mimo něj (s Řeky, Maďary, Ukrajinci, Rusy).

Bulharské kulturně osvětové sdružení v Brně

Toto sdružení navázalo na tradice organizace, která vznikla r. 1957. Od r. 2002 funguje nové občanské sdružení, které je nástupnickou organizací bývalého Bulharského kulturního

klubu. Cílem klubu je hlavně uchování národní kultury, tradic a rodného jazyka silné bulharské menšiny, která se v tomto městě organizovala už před první světovou válkou. Pravidelná setkání nejen pro členy se konají každou středu a sobotu v kavárně Ropotamo v Králově Poli. Velké setkání se pořádá tradičně každou první sobotu v březnu a v prosinci. V rámci sdružení působí také soubor bulharských lidových tanců Kytka, který vystupuje na mnoha kulturních akcích v rámci města Brna a části Jihomoravského kraje. Tradičně slaví tzv. „Nikuldenska večer“.

Zaedno – Sdružení Bulharů a jejich přátel

Pořádá výstavy, folklórní a rockové koncerty a oslavu tradičního bulharského svátku vína „Trifon Zarezan“.

Vavrazdane

Toto občanské sdružení působí v Praze. Slaví tradiční bulharské svátky. Od roku 2002 organizuje sobotní školu „Čtu, píšu a mluvím bulharsky“ ve spolupráci s Bulharskou kulturně osvětovou organizací „Sv. Cyrila a Metoděje“ v Praze. Organizuje koncerty, výstavy a vydává vlastní časopis „Balgari“.

Spolek Hyshove

Tradičně oslavuje „Gergeov den“ (svátek sv. Jiří).

2.2 Chorvatská národnostní menšina

„K chorvatské národnosti se v ČR podle posledního sčítání lidu v roce 2001 přihlásilo 1 585 osob.“¹⁶

Richard Jeřábek uvádí, že historické usídlení Chorvatů v českých zemích se odvíjí od konce 16. století, kdy do českých zemí přišli Chorvaté, kteří prchali z Balkánu před expanzí Osmanské říše.

¹⁶ *Vláda České republiky : chorvatská národnostní menšina* [online]. 2006-04-10 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/chorvatska-narodnostni-mensina-16110/>>.

Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR

Každoročně pořádá Chorvatský kulturní den. Sdružení, ve spolupráci s Regionálním muzeem v Mikulově, zřídilo v obci Jevišovka stálou muzejní expozici o historii a životě Chorvatů na jižní Moravě. Mezi jejich deklarované cíle patří uchování identity (zvyků, krojů) a především chorvatského čakavského nářečí.

2.3 Maďarská národnostní menšina

„K maďarské národnosti v ČR se podle posledního sčítání lidu v roce 2001 přihlásilo 14 672 osob, vlastní odhad zástupců menšiny je však vyšší (cca 19 – 20 tisíc).“¹⁷

Příslušníci maďarské menšiny začali české země obydlovat po 2. světové válce v rámci tzv. výměny obyvatelstva (tedy nedobrovolné přesídlení do českého pohraničí), ale také dobrovolnou migrací (většinou putovali do větších měst, především za studiem a za prací). Žijí rozptýleně po celém území České republiky, největší zastoupení mají v Severočeském a Moravskoslezském kraji, v Praze, následuje kraj Plzeňský, Východočeský, Jihomoravský a Jihočeský.

Svaz Maďarů žijících v českých zemích

Organizuje aktivity příslušníků maďarské národnostní menšiny. Nejvýznamnějším projektem jsou jednou za rok pořádané „Dny maďarské kultury“, kdy je maďarská kultura formou různých kulturních akcí prezentována v několika městech v ČR. Vydávají časopis „Prágai Tükör“ (Pražské zrcadlo), periodikum vychází pětkrát ročně již od roku 1993. Dlouhou tradici má v ČR Maďarská reformovaná církev, i v současné době působí v Praze maďarská obec reformované církve. Maďaři katolického vyznání mají své pravidelné bohoslužby v maďarštině. Spolupřádá mezinárodní folklorní festival „Praha srdce národů“ a „Setkání kultur“, která je společnou akcí národnostních menšin v Praze, recitační soutěž v přednesu poezie v maďarském jazyce za účasti členů Svazu, vzdělávací tábor v Medlově. Účastní se akcí „Folklór bez hranic“, „Žijeme v jednom městě“ a „Návraty ke kořenům“, nebo také setkání s maďarskými účastníky bienále výtvarníků v Plzni.

¹⁷ Vláda České republiky : maďarská národnostní menšina [online]. 2006-04-09 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/madarska-narodnostni-mensina-16115/>>.

Cíleně napomáhají uchování národní identity, kultury a tradic, dle možnosti uspokojovat menšinové potřeby, podílejí se na prezentaci kultury a dějin maďarského národa v českém prostředí, obohacovat tím místní kulturní život o kulturu jiného národa, provozují klubovou a publikační činnost. V Brně působí studentský spolek Kafedik.

2.4 Německá národnostní menšina

„K německé menšině se při sčítání lidu v roce 2001 přihlásilo 39 106 osob. Ve dvou zastřešujících organizačních uskupeních menšiny je registrováno zhruba 8 500 osob, tedy necelá čtvrtina z celkového počtu.“¹⁸

Organizace německé národnostní menšiny svými aktivitami usilují o zachování kulturního dědictví, mateřského jazyka a vytváření prostoru pro seberealizaci svých členů. Hlavními aktivitami jsou kulturní akce a oslavy různých svátků (Masopust, Velikonoce, Den matek, advent a Vánoce), pěvecké a taneční kroužky, výstavy, kurzy němčiny, semináře pro mládež i seniory s různou tematikou apod. Ve spolupráci s českými občany a s krajany se podílejí na obnově kostelů, restaurování památek a sociální výpomoci slabším a nemocným osobám.

Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku

V současné době je 22 samostatně registrovaných svazů, včetně jejich 30 regionálních organizací (např. Svaz Němců – region Chebsko), počet členů se pohybuje kolem 5 800. Své aktivity zachycuje v periodiku „Landes – Zeitung“.

Kulturní sdružení občanů německé národnosti v ČR (KSONN)

Eviduje 28 základních organizací s více než 2 000 členy. Sdružení prezentuje pravidelně svoji osvětovou činnost ve čtrnáctideníku „Prager Volkszeitung“ a podílí se i na vysílání Českého rozhlasu v němčině.

Jukon

Jedná se o mládežnickou organizaci, která stojí při Shromáždění Němců, v současné době má 120 členů, ve věku od 18 do 30 let.

¹⁸ *Vláda České republiky : německá národnostní menšina* [online]. 2006-04-08 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/nemecka-narodnostni-mensina-16122/>>.

2.5 Romská národnostní menšina

„K romské národnostní menšině se při sčítání lidu 2001 přihlásilo celkem 11 746 osob. Podle kvalifikovaných odhadů počet příslušníků romské komunity v ČR se pohybuje v rozmezí mezi 150 000 - 300 000 osob. Usídlení: severní Morava (zejména Ostrava, Karviná), severní Čechy (Děčín, Ústí nad Labem), velká města (Praha, Brno).“¹⁹

Romská národnostní menšina spolupracuje se školami. Vydávají periodický tisk, provozují internetový portál. Za unikátní vzdělávací projekt lze považovat Katedru romistiky Univerzity Karlovy v Praze. Mají velmi výraznou kulturní klubovou činnost, hudbu, tanec, literární tvorbu, výtvarné obory, výrazným jevem je Muzeum romské kultury v Brně. Ze sportu se jedná zejména o fotbal – v ČR existuje až 10 aktivních klubů. Samostatným fenoménem je romská politická strana - Romská občanská iniciativa ČR (ROI) a Parlament Romů v ČR. Postupně roste popularita Mezinárodního dne Romů (slaví jej 8. dubna), většina sdružení si ho každoročně připomíná.

Z celkového počtu cca 470 registrovaných organizací sdružujících občany romské národnosti tvoří převážnou většinu občanská sdružení. Avšak minimálně 20 % organizací již neexistuje nebo nefunguje. Existuje řada organizací, které působí ve prospěch romských komunit, např. Člověk v tísni – společnost při ČT, o.p.s., či Nadace Nová škola Drom, romské středisko v Brně, či Kongregace Salesiánů Dona Bosca.

Romea, občanské sdružení Praha

Provozuje stejnojmenný internetový portál Romea. Vydává také periodikum „Romano vodi“.

Společenství Romů na Moravě, Brno

Vedle bohaté spolkové činnosti vydává noviny „Romano hangos“.

¹⁹ Vláda České republiky : romská národnostní menšina [online]. 2006-04-06 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/romska-narodnostni-mensina-16149/>>.

Český západ

Sdružení Dženo, Praha - provozuje internetový portál a rádio Rota.

Sdružení Athinganoi, Praha - sdružuje mladé romské intelektuály.

Demokratický svaz Romů, Sdružení olašských Romů, Společnost odborníků a přátel Muzea romské kultury Brno, Unie olašských Romů a jiné.

2.6 Rusínská národnostní menšina

„Podle sčítání obyvatelstva z r. 2001 žije v ČR 1 109 osob hlásících se k rusínské národnosti. Podle kvalifikovaných odhadů je jejich počet mnohem vyšší (zhruba 10 000 osob). V ČR jsou Rusíni zastoupeni v řadě regionů; nejvíce jich je v Praze, v severních Čechách a na severní Moravě, lze je vysledovat i na střední a jižní Moravě.“²⁰

Rusínská národnostní menšina se snaží zejména o obnovu a rozvoj rusínské identity, o podporu rusínských aktivit doma i v zahraničí, poznávání a studium dějin a aktuálních problémů Rusínů, zvláště na někdejší území Podkarpatské Rusi.

Společnost přátel Podkarpatské Rusi (SPPR) s rusínskou sekcí

Je nejpočetnější organizace. Byla založena roku 1990. Původním názvem navázala na podobnou organizaci působící v ČSR před druhou světovou válkou. Vznikla původně jako společenství „rodáků“, tj. Čechů i Rusínů, kteří mají rusínské kořeny. Od počátku také sdružovala české příznivce podkarpatoruského regionu, avšak zejména příslušníky rusínské menšiny. Sdružovala také ty, kteří se na tom území narodili, ale také zájemce o historii, kulturu, přírodu Podkarpatské Rusi, o turistiku na tomto území atd. Postupem doby se v praxi přetvářela na národnostní organizaci, která se chtěla stát představitelem rusínské menšiny. Je členem Světové organizace Rusínů a je zastoupena v jejím nejvyšším orgánu – ve Světové radě Rusínů. Má v současné době na 1000 členů a další desítky formálně neorganizovaných příznivců. V drtivé většině jde o Rusíny (a Čechy) žijící v ČR, několik členů a stálých příznivců je ze zahraničí (Slovensko, Zakarpatská oblast Ukrajiny, Německo, USA).

²⁰ *Vláda České republiky : rusínská národnostní menšina* [online]. 2006-04-05 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/rusinska-narodnostni-mensina-16151/>>.

Vyvíjí kulturní, vzdělávací, ediční aj. činnost, podporuje poznávací a turistické zájezdy do regionů obývaných Rusíny, aktivně spolupracuje s organizacemi rusínských národnostních menšin ve Slovenské republice, Maďarsku, na Ukrajině, v Polsku, Srbsku a Černé Hoře, Chorvatsku, v USA, Kanadě aj. Soustřeďuje dokumenty, fotografie i věcné předměty z historie Rusínů. Vydává rovněž čtvrtletník „Podkarpatská Rus“.

Občanské sdružení Rusínů a přátel Podkarpatské Rusi

Působí samostatně a se Společností přátel Podkarpatské Rusi úzce spolupracuje.

2.7 Ruská národnostní menšina

„Podle výsledků sčítání lidu domů a bytů 2001 žije v ČR 12 369 osob ruské národnosti. Zástupci ruské menšiny však počet odhadují na 16 - 20 000 osob. Geografické usídlení v ČR je celoplošné, s větší mírou koncentrace v Praze, Karlových Varech, Brně a dalších větších městech. Rusové přišli na území dnešní České republiky ve dvacátých letech 20. stol ve velkém množství v důsledku komunistického puče v Rusku. Jen z Krymu tehdy odešlo do exilu 150 000 lidí. Druhá vlna migrace přišla o několik let později a tvořily ji většinou manželky českých studentů. Poslední vlna, početně zatím nejsilnější, se zde objevila po rozpadu SSSR. Dnes je ruskojazyčná menšina značně roztržštěná, jednotlivé skupiny si vzájemně nedůvěřují, odlišují se životními postoji, zkušenostmi a politickou orientací.“²¹

Aktivity ruské národnostní menšiny směřují na společenská setkání u příležitosti významných svátků, kulturní programy (večery poezie, koncerty vážné hudby, autorské večery, výstavy výtvarného umění aj.). Vydávají ruskojazyčná periodika (Ruské slovo, Vesti) a díla místních ruskojazyčných autorů. Priority občanských sdružení se liší podle zaměření organizace. Společně se však podílejí na dosažení dobrých vztahů a lepšího vzájemného poznání s většinovou společností a důvěry mezi jednotlivými uskupeními a vlnami ruskojazyčné emigrace, které se výrazně liší jak motivy emigrace, tak životní zkušeností a kulturou, vzájemné kulturní obohacení, zájem na dobrých a vzájemně výhodných vztazích ČR a původní vlasti. Mají zájem na vstupu ČR do Evropské unie, jelikož to považují za správný krok a slibují si lepší hospodářskou prosperitu i větší otevření se jiným kulturám.

²¹ Vláda České republiky : ruská národnostní menšina [online]. 2006-04-04 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/ruska-narodnostni-mensina-16155/>>.

Občanské sdružení Ruská tradice

Tradičně vydává knihy mapující osudy ruské emigrace, pořádají série koncertů vážné hudby na téma „Prolínání a vzájemné obohacování české a ruské hudební kultury v 19. a 20. století“. Vydává časopis „Ruské slovo“, který se stal informačním a sjednocujícím prvkem ruské diaspory a jejích organizací. Probíhají společenské večery, které jsou zpravidla spojené s koncertními vystoupeními, prezentace nových knih pražských ruskojazyčných autorů.

Ruský institut

V roce 2002 vydával časopis „Vesti“, kvůli nedodržení podmínek pro poskytnutí dotace ze státního rozpočtu byl nucen tuto činnost přerušit. Zaměřil se na zřízení česko - ruského gymnázia, které bylo skutečně ve školním roce 2003/2004 otevřeno. Avšak nehlásí se ke vzdělávání příslušníků národnostních menšin a potýká se s významnými problémy.

2.8 Řecká národnostní menšina

„Podle sčítání lidu, domů a bytů 2001 žije v ČR 3 219 osob hlásících se k řecké národnosti. Podle vlastních odhadů menšiny však jde až o 7 000 osob. Řecká komunita je usídlena v následujících městech: Praha, Brno, Ostrava, Jeseník, Krnov, Třinec, Karviná, Šumperk, Vrbno pod Pradědem, Havířov a Bohumín. Početně menší komunity Řeků žijí i v dalších místech: Jablonec nad Nisou, Liberec, Hradec Králové, Jihlava, Vyškov, Olomouc, Strážnice, Znojmo, Mikulov.“²²

Kulturní činnost má řecká národnostní menšina velmi bohatou a podílejí se na ní všechny organizace, které jsou označovány jako "řecké obce". K nejvýznamnějším kulturním svátkům patří tradiční „Řecký festival v Krnově“, „Řecké dny v Brně“. Připravují kulturní a společenský program ke státním svátkům Řecké republiky (tj. 25. března a 28. října), které jsou ukončeny tradiční řeckou lidovou zábavou s hudbou a klasickým tancem. K aktuálním, tudíž velmi významným a dlouhodobým projektům patří Řecké kulturní, vzdělávací a společenské centrum v Brně a ochrana práv řecké menšiny žijící na území České republiky.

²² Vláda České republiky : řecká národnostní menšina [online]. 2006-04-03 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/recka-narodnostni-mensina-16156/>>.

Asociace řeckých obcí v ČR (AŘO ČR)

Cílem organizace je zejména prohlubování a podpora přátelských vztahů mezi Řeky žijícími v ČR a Českou republikou, a to prostřednictvím vzdělávacích institucí, pořádáním přednášek a seminářů, seznamováním s novodobou řeckou kulturou, pořádáním akcí folklorně hudebních a tanečních, sportovních aktivit. Do výčtu jejích činností patří též vydavatelská a publikační činnost, práce s dětmi a mládeží. Sdružuje 12 řeckých obcí, které mají vlastní právní subjektivitu.

Lyceum Řekyň

Cílem organizace je uchovávání řeckých zvyků a tradic (zejména studium a uchovávání národních krojů (prezentují je pomocí přehlídek), studium lidových tanců a písní, jejich zapisování, přesné dodržování a prezentace formou tanečních vystoupení a hudebních představení, podpora ženy a morální podpora matky a dítěte, organizování výstav řeckého lidového umění a péče o jeho uchování, organizování vzdělávacích programů, seminářů a přednášek, vydávání publikací, knih, zvukových a audiovizuálních nosičů. Je součástí nadnárodní organizace - Lyceum Řekyň, která vznikla již v roce 1910 v Řecku a v současné době má 66 poboček, z toho 19 je mimo Řecko.

Česká společnost novořeckých studií

Jejím cílem je podpora vědeckého studia a výuky novo-řeckého jazyka, literatury, historie a kultury. Je členem Evropské společnosti novořeckých studií, která sídlí ve Štrasburku a má dalších 21 poboček. Dále je členem Rady českých vědeckých společností AV a udržuje styky s partnerskými organizacemi, např. v Bratislavě, Vídni, Záhřebu, Varšavě atd.

Klub přátel Řecka

Tento klub se snaží prohlubovat vztahy mezi Českou republikou a Řeckem ve všech oblastech kulturního života, umění a historie antické i současné.

Hellenika nadační fond

Podporuje kulturní akce řecké menšiny žijící v Brně a jiných přilehlých oblastech, zejména zaměřené na uchování a rozvoj řeckého jazyka, uchovávání tradic a folklorního umění a zachování řeckého kulturního povědomí.

2.9 Slovenská národnostní menšina

„Podle definitivních výsledků sčítání lidu žilo v ČR k 1. březnu 2001 cca 193 190 občanů slovenské národnosti. Při sčítání v roce 1991 (ještě za společného státu ČSFR) to bylo cca 314 000. Nejvíce Slováků žije v Moravskoslezském kraji (42 357), Ústeckém (21 172), Jihomoravském (15 452), Středočeském (14 191), Karlovarském kraji (13 655) a v Praze (17 406). Ve všech uvedených oblastech jde o Slováky a jejich potomky, kteří osídlovali pohraničí po roce 1945, byli to reemigranti z Rumunska, Maďarska a Zakarpatské Ukrajiny. Do Ostravy, Karviné, Prahy či jiných českých měst směřovaly migrace Slováků na stavby, zejména v 60. a 70. letech přišla do Prahy tzv. „úřednická migrace“ - stranický aparát, armáda apod.“²³

Celkový počet organizovaných členů v jednotlivých sdruženích slovenské národnostní menšiny je odhadem 4 až 5 tisíc. Je zde snaha o prezentaci hodnot slovenské kultury a o emancipaci slovenské menšiny. Uchovat slovenskou kulturu a jazyk v prostředí majoritního národa. Všechny organizace se hlásí k pěstování vzájemných vztahů mezi Slováky a Čechy.

Slovenská národnostní menšina vydává periodika, jsou také organizovány slovensko-české kulturní festivaly (Dny slovenské kultury v jednotlivých městech ČR), mezinárodní folklorní festivaly (Praha – srdce národov, Jánošíkov dukát aj.), divadelní přehlídky (Slovenské divadlo v Praze, To nejlepší z humoru na slovenské scéně aj.), loutkové divadlo, dramatizované čtení pohádek, scénky pro děti v českém a slovenském jazyce, filmové podvečery, plesy (Slovenský ples v Praze, česko-slovenský ples v Českých Budějovicích), majálesy, sportovní soutěže, sportovně-vlastivědné zájezdy pro děti, semináře, významné vydavatelské počiny jednotlivých sdružení, ocenění významných osobností za práci ve prospěch dobrých vztahů mezi Slováky a Čechy (cena Mateja Hrebendu), výstavy (např. Slovenské výtvarné léto), besedy (Kluby Slovenských dotykov, Kluby Koreňov, Podvečery nielen pre ženy aj.).

V ČR působí 11 občanských sdružení:

Klub slovenskej kultury

²³ Vláda České republiky : slovenská národnostní menšina [online]. 2006-04-02 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/slovenska-narodnostni-mensina-16157/>>.

Je to nejpočetnější sdružení (až 2600 členů), kromě jiného vydává měsíčník „Listy“.

Obec Slovákov v ČR

V roce 2003 měla 1 250 členů ve 12 regionálních obcích, vydává měsíčník „Korene“ aj.

Svaz bojovníků za svobodu

Součástí je Historická skupina priamych účastníkov SNP. Jedná se o organizaci bez právní subjektivity.

Slovenská evangelická církev v ČR, Česko-Slovenská scéna, Demokratická aliancia Slovákov, Folklórne združenie Púčík, Slovensko-český klub, Slovenské folklórne združenie Limbora, Slovenský literárny klub v ČR, Spolok Detvan, Spolok priateľov slovenského divadla, Zväz Slovákov, Spoločnosť M. R. Štefánika (je bez právní subjektivity).

2.10 Srbská národnostní menšina

„K srbské národnostní menšině v České republice podle sčítání lidu z roku 2001 se hlásí 1 801 občanů ČR. Podle vlastního odhadu žije v ČR přibližně 10 000 až 12 000 Srbů. Příslušníci srbské menšiny žijí rozptýleně po celém území ČR, nejvíce ve velkých městech, jako je Praha, Brno, Ostrava, Liberec, Most a další.“²⁴

Srbové, kteří žijí v ČR, pocházejí ze Srbska a Černé Hory, avšak jsou zde i příslušníci, kteří pocházejí ze všech historických území, na kterých před balkánským konfliktem žili Srbové a která dnes náleží jiným státům – jako jsou Srbská krajina, Srem, Banat a Bačka v Chorvatsku, či oblasti v Bosně a Hercegovině a dnešní Makedonii.

Srbské sdružení sv. Sáva

Úzce spolupracuje s česko – jugoslávskou kulturní aliancí, rozvíjejí kulturní tradice a oživují folklór srbské etnické menšiny v České republice. Počet členů sdružení je 137, dále má na 200 přívrženců. Hlavním bodem akce v každoročním plánu činnosti je péče o jazyk a tradice, pořádání vzdělávacích akcí, přednášek z oboru srbské kultury a jazyka. Od července roku 2005 vydává dvouměsíčník Srbské slovo.

²⁴ *Vláda České republiky : srbská národnostní menšina* [online]. 2006-04-01 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/srbska-narodnostni-mensina-16158/>>.

K dosažení svého programu se zaměřují na tyto činnosti:

- osvětově rozvíjet kulturní činnost,
- pečovat o jazyk a lidové tradice srbského etnika,
- pořádat odborné semináře a vzdělávací akce v oblasti vzdělání, kultury a umění,
- organizovat různé formy přednáškové činnosti a pořádat kurzy srbského a českého jazyka,
- pořádat výtvarné, literární, hudební, divadelní a filmové akce, výstavy, koncerty,
- pořádat prezentace obchodních firem a spolupracovat s institucemi hmotné a duchovní kultury,
- napomáhat při realizaci překladů a vydávat překlady významných srbských a českých spisovatelů, příležitostně vydávat almanachy, listy zaměřené na historii, kulturní tradici. Literaturu Srbska chce vydávat krajanský list Sáva a udělovat ceny za výjimečnou kulturní činnost a překladatelské dílo ve formě diplomů, medailí nebo peněžních premií.

2.11 Ukrajinská národnostní menšina

*„Podle sčítání lidu, domů a bytů 2001 žije v ČR 22 112 osob hlásících se k ukrajinské národnosti. Podle vlastních odhadů menšiny je však počet vyšší, tzv. historickou část tvoří cca 10 000 osob, nová imigrační vlna cca 15 - 20 000 osob (počet zahraničních pracovníků se odhaduje na cca 50 000 osob). Hlavními místy usídlení jsou Praha, Karlovy Vary, Děčín, Brno, Přerov a Ostrava.“*²⁵

Ukrajinská národnostní menšina si klade za cíl udržení a rozvíjení ukrajinské kultury, ukrajinsko – české vzájemnosti, informování majority o ukrajinské menšině v ČR a o Ukrajině, potlačování xenofobních nálad a pomoc při integraci.

První tři níže zmíněná hlavní sdružení každoročně zajišťují pro ukrajinskou společnost kulturní akce spojené s ukrajinským církevním a kulturním kalendářem. Jedná se především o oslavu Starého a Nového Roku, Velikonoc, Jana Kupala (červen), Mikulášskou oslavu,

²⁵ Vláda České republiky : ukrajinská národnostní menšina [online]. 2006-03-31 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/ukrajinska-narodnostni-mensina-16159/>>.

„Dny Tarase Ševčenko“, svátek „Nezávislost Ukrajiny“, sváteční setkání a programy, pietní akce k Hlodomoru na Ukrajině (SUPU jej nepořádá). Kromě těchto akcí se každoročně pořádají i akce multikulturní ve spolupráci s ostatními národnostními menšinami na území Prahy (například festival „Praha – srdce národů“, „Setkání kultur“, vydávají časopis pro Ukrajince, který se nazývá „Porohy“).

Ukrajinská iniciativa v ČR (UIČR)

Členskou základnu tvoří 900 osob. Aktivita Iniciativy se zaměřují především na domácí dění, na aktuální akce, informace o dětských programech, informace o ukrajinské diaspoře v České republice i ve světě. Vydává časopis „Porohy“, kulturně – politický čtvrtletník, který je dostupný ve veřejné distribuční síti, poskytuje příslušníkům ukrajinské menšiny v ČR základní informační zdroj o životě Ukrajinců v ČR, jejich společenských aktivitách a činnosti ukrajinského klubu s knihovnou a fonotékou. Z kulturních akcí je to především novoroční ukrajinský ples „Malanka“.

Spolek ukrajinských žen (SUČR) sdružuje 220 osob

Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny (SUPU)

Je zaměřeno na osvětu a pořádání kulturních akcí, pod jeho hlavičkou existuje Sbor sv. Vladimíra.

Fórum Ukrajinců o.p.s. (FUČR) má 130 členů.

Občanské sdružení Ruta má 120 členů a vydává od roku 2005 časopis Ukrajinský žurnál.

3 DŮM NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN V PRAZE

Kontaktní údaje:

Adresa: Vocelova 602/3, Praha 2 – Vinohrady, PSČ 120 00

tel.: +420 221 419 800

fax: +420 221 419 839

web: www.dnm-praha.eu

Hlavní myšlenka na založení Domu národnostních menšin (dále jen Dům) vznikla na začátku devadesátých let. V téže době zároveň vznikala občanská sdružení národnostních menšin a v souvislosti s uzákoněním práva národnostních menšin na vlastní existenci a specifickou projevů vznikala potřeba umístění občanských sdružení s jejich činností. Proto, když se v polovině devadesátých let naskytla možnost takový Dům otevřít v Celetné ulici, většina národnostních menšin to uvítala. Realizaci znemožnila privatizace, po které měl restituent s domem jiný záměr.

Nová naděje však vzešla v roce 2000 z nabídky Fondu dětí a mládeže, který budovu ve Vocelově ulici v likvidaci nabízel, a to bezplatně na podporu rozvoje dětí a mládeže, proto musela vláda stanovit legislativní výjimku, aby mohl Dům sloužit jen národnostním menšinám. V listopadu roku 2002 byla zastupitelstvem hl. m. Prahy schválena Koncepce politiky Prahy ve vztahu k národnostním menšinám, jejíž součástí byla také koncepce činnosti Domu. Dne 21. června 2007 byl tento Dům slavnostně otevřen. Sídlí zde občanská sdružení bulharské, maďarské, německé, polské, romské, ruské, rusínské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské menšiny.

Organizačně byl Dům zařazen pod Centrum sociálních služeb a prevence hl. m. Prahy. Vznikl v rámci koncepce Prahy ve vztahu k národnostním menšinám a díky vládní výjimce ji Magistrát hl. m. Prahy mohl pro menšiny využít. Stát přispěl na přestavbu 20 milionů korun. V roce 2008 se změnila její organizační struktura a byla založena obecně prospěšná společnost, tedy Dům národnostních menšin o.p.s.²⁶

²⁶ Usnesením Zastupitelstva hl. m. Prahy (č. 19/76 ze dne 18. září 2008).

- Slouží jako prostředek k porozumění mezi národnostmi a jako pomoc překonávat možné předsudky občanů vůči některým etnikům a národnostem. Podstatnou roli má činnost národnostních menšin zaměřená na děti a mládež národnostních menšin.
- Významnou roli má komunikace a spolupráce s dětmi a mládeží pražských škol a dalších volnočasových školských i kulturních zařízení a mezi národnostními menšinami na území hl. m. Prahy, ve spolupráci s majoritní společností.
- Ve své činnosti hledá možnosti spolupráce s dalšími organizacemi multikulturního zaměření a s organizacemi, které se snaží integrovat do společnosti cizince jiné národnosti. Tato činnost bude vázána na kapacitní a programové možnosti tak, aby v první řadě byly naplněny aktivity národnostních menšin.

V domě je 24 kanceláří. Každá z těchto menšin má k dispozici jednu nebo dvě kanceláře a ve dvou kancelářích jsou umístěni pracovníci Magistrátu hl. m. Prahy, konkrétně sekretariátu radního Jiřího Janečka, kteří mají na starosti agendu národnostních menšin a integraci cizinců. V domě pracuje i romská koordinátorka.

Všem registrovaným občanským sdružením jsou k dispozici společné prostory – výstavní sál, zasedací místnost, společenský sál s kavárnou, která slouží pro možnost pohostění při jednotlivých akcích a současně jsou zde pravidelně vystavovány obrazy či fotografie. Ve společenském sále probíhají přednášky, semináře, besedy, konference, koncerty, filmové večery, kulturní programy, společenské večery k významným svátkům jednotlivých národnostních menšin apod.

V roce 2008 zde probíhaly také zkoušky folklorních a divadelních souborů. Realizovány byly také akce věnované dětem a mládeži, kulturní týdny věnované jednotlivým národnostním menšinám, filmové večery národnostních menšin apod. Celoměstské programy podpory aktivit národnostních menšin na území hl. m. Prahy pro rok 2008 byl grantovým řízením podpořen celoroční provoz a činnost kanceláří jednotlivých národnostních menšin, a to v celkové výši 790 000,- Kč. Všechny národnostní menšiny, které zde sídlí, využily tuto možnost finanční podpory.

4 POLSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA

„Podle sčítání obyvatelstva ke dni 3.3. v roce 1991 byl na území tehdejší České republiky v rámci České a Slovenské Federativní Republiky zjištěn počet 59 400 příslušníků polské národnosti“²⁷

„K polské národnosti se v ČR podle posledního sčítání lidu v roce 2001 přihlásilo 52 095 osob. Většina z nich, asi 80 % žije na území Těšínského Slezska, větší počet také v Praze. Kromě toho žije v ČR cca 20 000 občanů Polské republiky. Podle vlastního odhadu, do něhož jsou započítáni i polští občané trvale žijící v ČR a část občanů ČR, kteří se přihlásili k národnosti slezské, a jimž dle přesvědčení zástupců menšiny také přináležejí veškerá menšinová práva, činí počet příslušníků polské národnosti asi 70 000 osob.“²⁸

Hlavní priority

- Zachovat etnickou identitu a kulturní dědictví Poláků v ČR v nejširším smyslu slova (kulturní dědictví, umění, tradice, osvětová činnost, výchova mládeže, pedagogika a školství).
- Vytvořit společnou reprezentaci vůči polským a českým úřadům.
- Vytvořit ze Zaolší „kulturní most“ mezi Polskem a Českou republikou.

Aktivity příslušníků polské národnostní menšiny organizuje zejména občanské sdružení Kongres Poláků v České republice a Polský kulturně osvětový svaz v ČR a dalších 28 občanských sdružení. Polská menšina vydává periodika, a to obdeník „Głos Ludu“, čtrnáctideník pro děti a mládež „Nasza Gazetka“, měsíčník „Zwrot“.

Polská menšina má a tvoří velmi různorodou a rozmanitou kulturní činnost. Ovšem největší podíl v kulturní oblasti má Polský kulturně osvětový svaz v ČR. Zajímává je činnost loutkového divadla Bajka a Polské scény Těšínského divadla.

²⁷ Vláda České republiky : polská národnostní menšina [online]. 2006-04-07 [cit. 2010-02-15]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/polska-narodnostni-mensina-16124/>>.

²⁸ ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha:Ivo Železný 1994, str. 50.

4.1 Vzájemné historické a vnitropolitické vztahy

„Situace polské menšiny je silně ovlivněna celkovým vývojem vztahů České republiky se sousedními zeměmi.“²⁹

Vzájemné vztahy mezi Polskem a tehdejším Československem byly od počátku narušeny spory o Těšínské Slezsko. Po rozdělení na dva samostatné státy se tato situace nezměnila, avšak Československo se začalo o polskou národnostní menšinu více zajímat, a to i na bázi politické.

Dle Miloše Řezníka: *„Všeobecně poměrně známá je problematičnost meziválečných československo – polských vztahů, zejména s ohledem na územní spory obou nových států v Těšínsku, kde došlo i ke krátkému střetu sil. Události z této doby jsou dodnes na české i polské straně interpretovány s jistými odlišnostmi. Spor o Těšínsko zatížil vzájemné vztahy na dlouhou dobu. Ačkoliv obě republiky musely usilovat o mezinárodní a diplomatické zajištění integrity svých hranic, k výraznému sbližování mezi nimi nedošlo. Situace po Mnichovské dohodě, která byla podepsána 30. září 1938, nakonec Polsko využilo k uspokojení svých územních nároků v československém Slezsku, Oravě a Spiši. Po zřízení Protektorátu se však právě Polsko stalo prvním cílem uprchlíků z Čech a Moravy.“³⁰*

Po druhé světové válce byly aktuální otázky, týkající se průběhu vzájemné hranice. Faktem je, že se okupace v srpnu 1968 účastnili i polští vojáci, což narušilo na delší čas naše vzájemné vztahy. Tyto politické vlivy negativně ovlivňovaly po dvě desetiletí postoje obyvatel na obou stranách. Problémy v období úpadku komunistické vlády v 70. letech minulého století v obou zemích vyústily k uzavření hranice s Polskem. Tímto se výrazně omezily kontakty mezi polským a tehdejším československým prostředím. Faktem zůstává, že se československé státní propagandě v době totality povedlo u mnoha občanů ČSSR rozšířit nelibý nebo nepřátelský vztah k polskému opozičnímu a stávkovému hnutí, a šířit tak ve veřejnosti negativní postoje vůči Polákům. V důsledku toho se již tak zatížené vztahy prohlubovaly, a to i po roce 1989. Teprve hospodářská problémy na počátku druhé poloviny

²⁹ BORÁK, M. *Polská menšina v České republice*. In Gabal, I. a kol.: *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Konflikt nebo integrace. Praha: G plus G 1999, str. 108–119.

³⁰ ŘEZNÍK, M. *Polsko*. Stručná Historie Států. Praha: Libri 2002, str. 215.

90. let přiměla českou stranu k tomu, aby projevila zájem a začala spolupracovat, a to prioritně ve vztahu k Polsku.

„Působící asimilační vlivy byly částečně vyrovnávány doplňováním populace sňatky občanů Československa s polskými státními příslušníky. V souvislosti s možností deklarovat při censu 1991 „slezskou“ národnost se naskytá otázka, zda by se část z nich jinak nepřihlásila k národnosti polské“³¹

„Vysoká frekvence vzájemných návštěv ústavních činitelů, diplomatická a příhraniční spolupráce se staly často zdůrazňovaným faktorem při společném úsilí obou zemí o integraci do euroatlantických struktur. Mimořádný akcent na rozvoj česko-polských bilaterálních vztahů sice netrval příliš dlouho, tyto však zůstaly i v dalších letech v zásadě bezproblémové a nadále byly určovány mnoha společnými vnějšími zájmy. Rozvoj příhraniční spolupráce se projevil řadou vládních i nevládních iniciativ. Významnými počiny byl vznik společných euroregionů jako nástrojů k podpoře regionálního rozvoje (Nisa na česko-polsko-německém pomezí, Glacensis na pomezí Kladska, Čech a Moravy). Podobnou roli měla hrát i navazovaná či obnovovaná partnerství mezi městy (Ostrava – Katowice, Hradec Králové – Walbrzych, Náchod – Kladsko, Trutnov – Kamienna Góra aj.).“³²

Velmi významný vliv na značný počet a častou účast věřících na náboženských rituálech a na kladném hodnocení církve měli její tradice, jakožto národní instituce. Součástí společenského života v Polsku za totalitního režimu bylo i působení katolické církve. Římskokatolická religiozita a polské národní zájmy, včetně národního uvědomění a náboženské identity se po staletí silně a vzájemně prolínaly. Významnou událostí v této oblasti bylo zvolení, Papeže Jana Pavla II. (vlastním jménem Karol Wojtyła), polského občana, hlavou římskokatolické církve. Prestiž ve společnosti, kde věřící tvoří drtivou většinu obyvatelstva spolu s hnutím Solidarita, urychlilo pád komunistické vlády v Polsku.

Rudolf Kučera uvádí: *„To, že je polský národ dnes duchovně a mravně na tak vysoké úrovni, že v mnoha ohledech převyšuje současnou středoevropskou úroveň, má své příčiny podle mého názoru také v tom, že hluboce prožil otřes ze ztroskotání polského národního státu a vyvodil z toho důsledky. Takové prožití a zpracování otřesu vykonali Poláci ve střední*

³¹ ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha:Ivo Železný 1994, str. 57.

³² ŘEZNÍK, M. *Polsko. Stručná Historie Států*. Praha:Libri 2002, str. 216.

*Evropě jako první, protože Němci se v podstatě ze ztroskotání svého národního státu dodnes nevzpamatovali. Poláci samozřejmě dnes mají svůj národní stát, ten je však v hranicích, které s celou historií Polska nemají nic společného.“*³³

4.2 Organizace polské menšiny

Polská národnostní menšina v České republice žije bohatým a plodným kulturním životem, ať už je to v oblasti vydavatelské činnosti časopisů, knížek, rozhlasového vysílání, pěveckých a hudebních zájmových hnutí, sportovních organizací, divadelního dění, výtvarného umění nebo lidové kultury.

4.2.1 Kongres Poláků v ČR

Kongres reprezentuje polskou národnostní menšinu, jak na úrovni obecních samospráv, tak v Radě pro národnostní menšiny Vlády ČR a v poradním orgánu Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) pro záležitosti národnostního školství. Jeho činnost je zaměřena na více než 20 organizací. Jedná se o organizace a spolky velmi různorodé, činností i organizační strukturou a početností členské základny. (Harcerstwo Polskie w Republice Czeskiej, Klub Polski v Praze, Koło Polskich Kombatantów, Macierz Szkolna, MK PZKO Karwina Nowe Miasto, Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych, Polskie Towarzystwo Medyczne, Polskie Towarzystwo Artystyczne „Ars Musica“, Polskie Towarzystwo Śpiewacze Collegium Canticorum, Polskie Towarzystwo Turystyczne „Beskid Śląski“, Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, Stowarzyszenie Emerytów Polskich, Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej, Stowarzyszenie Osób Uczących się i Pracujících za Granicą, Stowarzyszenie Rodzina Katyńska, Stowarzyszenie Szkoła Polonijna w Pradze, Towarzystwo Nauczycieli Polskich, Zrzeszenie Literatów Polskich, Zrzeszenie Śpiewaczo-Muzyczne Przyjaźń, Stowarzyszenie Przyjaciół Polskiej Książki).

Zastupuje polskou menšinu ve vztahu k majoritní společnosti, orgánům státní správy a samosprávy, ve sdělovacích prostředcích. Koordinuje také činnost polských spolků, které působí v ČR, jež se v něm sdružují. Kongres vydává periodikum „Głos Ludu“ a knihy polských autorů působících v ČR. Pořádají diskusní setkání, besedy s politiky, školení

³³ KUČERA, R. *Kapitoly z dějin střední Evropy*. Praha:Institut pro středoevropskou kulturu a politiku 1992, str. 43.

a semináře pro dobrovolníky z řad členů občanských sdružení, která zastřešuje a mnoha kulturních akcí.

Polská národnostní menšina má v Radě vlády tři zástupce. Aktivní spolupráce se týká zejména vzdělávání v jazyce národnostní menšiny - školy s polským jazykem vyučovacím, poskytování dotací na vydávání periodik a oblasti dotační politiky Ministerstva kultury a MŠMT vůči polským občanským sdružením.

Zástupce polské menšiny je členem výboru Rady pro dotační politiku, výboru Rady pro spolupráci s orgány samosprávy, poradního sboru pro otázky vzdělávání v jazycích národnostních menšin MŠMT, dotačních komisí Ministerstva kultury, Komise hl. m. Prahy, výboru pro národnostní menšiny města Karviná, výboru pro národnostní menšiny Moravskoslezského kraje a 31 obcí bývalého okresu Karviná a Frýdek – Místek.

4.2.2 PZKO - Polský kulturně osvětový svaz v ČR

Je největší organizace polské menšiny, která v současnosti čítá 16 000 členů sdružených v 93 místních skupinách v jednotlivých obcích na Těšínsku. Je tedy nejpočetnější polskou organizací sdruženou v Kongresu Poláků. Zároveň se vyvíjí úsilí, aby jednotlivé organizace působily pod jeho zastřešením. Svaz byl založen v roce 1947. V průběhu let svaz vybudoval rozsáhlou organizační strukturu. Činnost vyvíjejí místní skupiny i Hlavní výbor PZKO, který působí v historické, taneční, divadelní a literárně-umělecké oblasti.

V rámci spolku působí desítky pěveckých, divadelních a tanečních souborů. Místní skupiny PZKO, kterých je 87, organizují ročně stovky kulturně-osvětových akcí na celém území Těšínska.

Nejpopulárnější akcí, kterou pořádá PZKO každoročně a to od roku 1946, je „Gorolski Święto“ v Jablunkově, je to největší folklorní přehlídka a zároveň kulturně-společenská akce polské národnostní menšiny. „Gorolski Święto“ se koná v rámci spolupráce na česko-polském pomezí jako součást tzv. „Týdne beskydské kultury“.

Jednou za dva roky se koná akce „Festiwal PZKO“, kterého se účastní tisíce osob. Na posledním festivalu dne 25. 5. 2002 v Karviné se předvedlo 8 folklorních souborů

a 24 pěveckých sborů, které působí v rámci spolku. PZKO také provozuje profesionální loutkové divadlo „Bajka“ a je vydavatelem měsíčníku „Zwrot“, „Kalendarza Śląskiego“ a dalších publikací. V rámci spolku působí desítky tanečních a divadelních skupin.

4.3 Polské národnostní školství

„V základních školách s polským jazykem vyučovacím se ve školním roce 2008/2009 vzdělávalo 1 661 žáků ve 119 třídách. Všechna školská zařízení s polským jazykem vyučovacím v Moravskoslezském kraji se nacházejí na území okresů Frýdek – Místek a Karviná, kde je největší koncentrace obyvatelstva polské národnosti.“³⁴

Všechna polská školská zařízení jsou zapsána do školského rejstříku. Jejich úkolem je vzdělávání občanů České republiky polské národnosti v souladu se vzdělávacími programy, v jejich mateřském jazyce a s rozšířením o některé specifické předměty. Vzhledem k tomu, že klesají počty žáků v základních i mateřských školách obecně a dochází ke slučování škol, má to vliv i na školy s polským vyučovacím jazykem. Celkový počet učitelů je zhruba 300, avšak toto číslo je proměnlivé. Všichni učitelé učí polsky.

Mateřských škol s polským jazykem vyučovacím je 26 (z toho dvě mají právní subjektivitu a 24 jich spadá pod základní školy s polským jazykem vyučovacím). Mateřské i základní školy musí vládě prezentovat vzdělávací program, který realizují.

V roce 2008 studovalo na Gymnáziu s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně 408 žáků v polském jazyce. Ve dvou středních odborných školách studovalo 154 žáků v polském jazyce. Všechny tři střední školy jsou na území Moravskoslezského kraje.

Na školy s polským jazykem vyučovacím samozřejmě dohlíží také Česká školní inspekce. Výroční zpráva z roku 2007/2008 k otázce škol s polským jazykem vyučovacím uvádí, že ve spolupráci se zástupci polské národnostní menšiny Česká školní inspekce dohodla v intencích resortu postup škol při vedení dokumentace v jiném než českém jazyce. Oblast

³⁴ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008 : Polské národnostní školství. In Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny. Praha : [s.n.], 2009 [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava_vlada_tiskarna_resumeng_def.pdf>.

polského národnostního školství patří k hlavním prioritám Moravskoslezského kraje, které jsou zmiňované v dlouhodobých záměrech vzdělávání a jejího rozvoje v kraji.

Národnostní školství v oblasti Těšínského Slezska se týká škol s polským vyučovacím jazykem, které jsou součástí státního školství. Všechny tyto školy působí na území stávajících okresů Frýdek – Místek a Karviná.

Pedagog, který vyučuje polský jazyk, má ukončené vysokoškolské vzdělání v oboru polonistika na některé z vysokých škol (nejčastěji v Ostravě, Univerzita Palackého v Olomouci, Slezská univerzita Katowice, Jagellonská univerzita Krakov aj.). Pro další předměty (vyučované v polském jazyce) má ukončené odpovídající vzdělání. Všichni učitelé jsou bilingvní a pro výuku jiného předmětu mají polský jazyk na úrovni C1-2 podle SERR. Navíc se soustavně vzdělávají, a jazykové záležitosti, zejména terminologické, nejsou pro učitele ve školách s polským jazykem vyučovacím žádnou překážkou.

Všechny učební materiály (v českém či polském jazyce) schvaluje ředitel školy, učebnice mají schvalovací doložku MŠMT, metodické pomůcky (časopisy v polském jazyce vydává Pedagogické centrum Český Těšín za finanční podpory MŠMT). Některé školy si připravují vlastní učební materiály, což je v souladu s rámcovým vzdělávacím programem. Na školách se pracuje s českými i polskými učebnicemi, některé učebnice českých vydavatelství mají polskou mutaci.

Pedagogické centrum pro polské národnostní školství

Jedná se o organizaci, která je řízená resortem a zajišťuje potřeby škol s polským jazykem vyučovacím v České republice a také další růst pedagogických pracovníků těchto zařízení v úzké návaznosti na úkoly ministerstva směrem ke školám a školským zařízením.

Poskytuje informace o školách, služby školám a dalším školským zařízením, metodickou pomoc, zajišťuje polské mutace učebnic, zajišťuje další vzdělávání pedagogických pracovníků, pořádá soutěže pro žáky a studenty (organizuje okresní a krajská kola soutěží a přehlídek), uskutečňuje celoživotní vzdělávání (jedná se o vzdělávací programy pro nepedagogickou veřejnost).

I v roce 2008 pokračovala činnost Pedagogického centra v podpoře menšinového školství, další vzdělávání pedagogických pracovníků, soutěže pro žáky a studenty, celoživotní vzdělávání, příhraniční spolupráce a evropská spolupráce. Jednalo se především o projekty „Partnerství k prosperitě“ (SROP – Společný regionální operační program) a „An Interactive Triangle“ (NAEP – Národní agentura pro evropské vzdělávací programy, podprogram GRUNDTVIG – v rámci Programu celoživotního učení se jedná o výuku ve všech formách vzdělávání dospělých).

Společnost polských učitelů v České republice ve spolupráci s Pedagogickým centrem v Českém Těšíně realizovala projekt „Metodické semináře k problematice učebních textů a učebnic pro výuku ve školách s polským jazykem vyučovacím“³⁵

V příloze č. 3 uvádím výňatek z Evropské charty regionálních a menšinových jazyků, článek 8 a v příloze č. 1 přikládám seznam středních škol na území Moravskoslezského kraje.

³⁵ Dotační program MŠMT ČR – Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy, v rámci tohoto projektu byly školy vybaveny učebnicemi v polštině.

B PRAKTICKÁ ČÁST

5 POSTOJ STUDENTŮ GYMNÁZIA NA ŽIVOT A VLIV NÁBOŽENSTVÍ V ČR

5.1 Cíl

Cílem mé práce je zcela objektivně zjistit postoje a názory na český národ „očima“ polských studentů a prohlubovat tak zájem o menšinu, žijící na území ČR v podstatě odjakživa a porovnat se zkušenostmi odborného pracovníka v Radě vlády pro národnostní menšiny.

5.2 Hypotézy

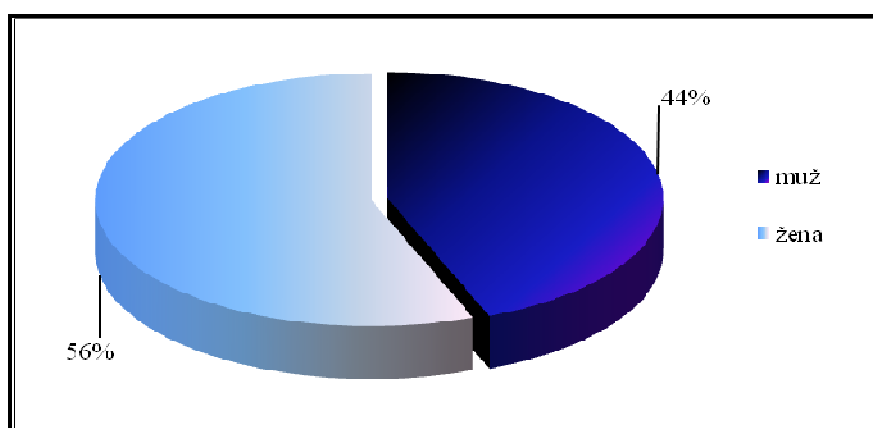
Vzhledem k již zmíněným faktům, které se týkají polského vzdělávání v ČR, byl výzkum postojů polských studentů založen na několika základních hypotézách:

- a) Domnívám se, že v pojetí studentů jsou lidé v ČR nejvíce diskriminováni z důvodu rasového nebo etnického původu.
- b) Odhaduji, že menší část polských studentů zažila v ČR nějakou negativní zkušenost, související s národnostní otázkou.
- c) Předpokládám, že jsou Poláci více zbožní, než Češi.
- d) Domnívám se, že pohled dlouholetého člena Rady vlády pro národnostní menšiny bude podobný s většinovými názory dotazovaných studentů.

5.3 Charakteristika výzkumného vzorku

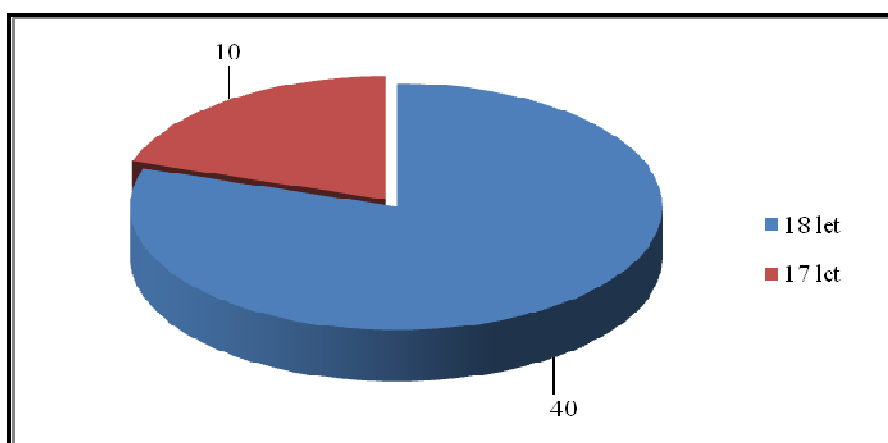
Výzkumný vzorek tvořilo 50 studentů střední školy (dvě stejné třídy), konkrétně Gymnázia s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně. Avšak třídy jsou bilingvní. Z celkového počtu zúčastněných bylo 28 žen a 22 mužů. Výzkumné šetření jsem realizovala v březnu 2010.

Podíl zúčastněných mužů a žen

Z grafů je jednoznačné, že šetření se zúčastnilo více žen než mužů. Výzkum byl zaměřen na konkrétní cílovou skupinu, a to školní kolektiv, nejedná se tedy o náhodné výzkumné šetření.

Věkové kategorie

Výzkumu se zúčastnili studenti ve dvou věkových kategoriích: 40 studentů ve věku 18 let a 10 studentů ve věku 17 let.

5.4 Metody získávání údajů

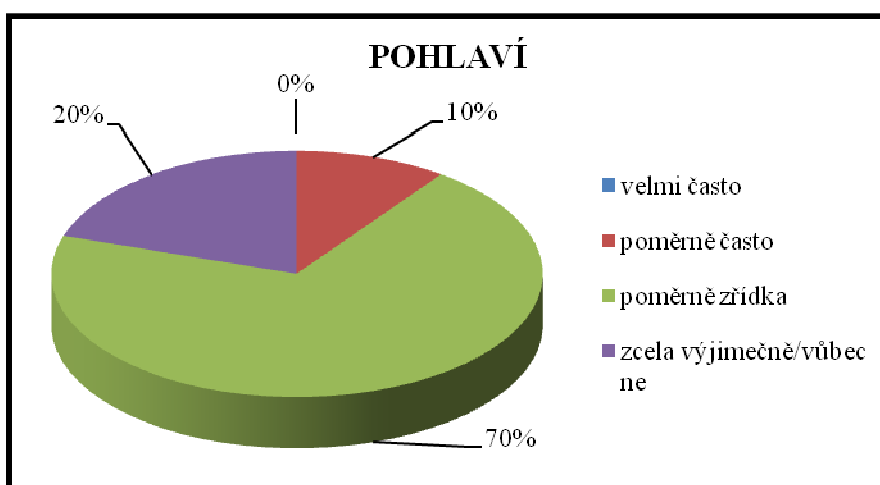
Základní metodou, kterou jsem získávala potřebné údaje, byl dotazník. V návaznosti na něj jsem uskutečnila rozhovor. Zpracovala jsem ho samostatně a pouze pro účely tohoto výzkumu. Tímto dotazníkem a rozhovorem jsem zjišťovala důležité skutečnosti, které jsem poté vyhodnotila. Vybrané údaje jsem poté porovnávala.

5.5 Zpracování a vyhodnocování údajů

Dotazník jsem rozdělila na dvě části: první část se týká nejdříve obecného pojetí, avšak stále odpovídali polští studenti na situaci v ČR. Zmiňují možné důvody diskriminace (1a, 1b, 1c, 1d, 1e) a v dalších otázkách se již soustřeďují zcela na polskou menšinu v jejich pojetí a názorech na život v České republice. Druhá část se týká náboženského života Poláků, zejména však polské národnostní menšiny u nás.

Otázka č. 1a:

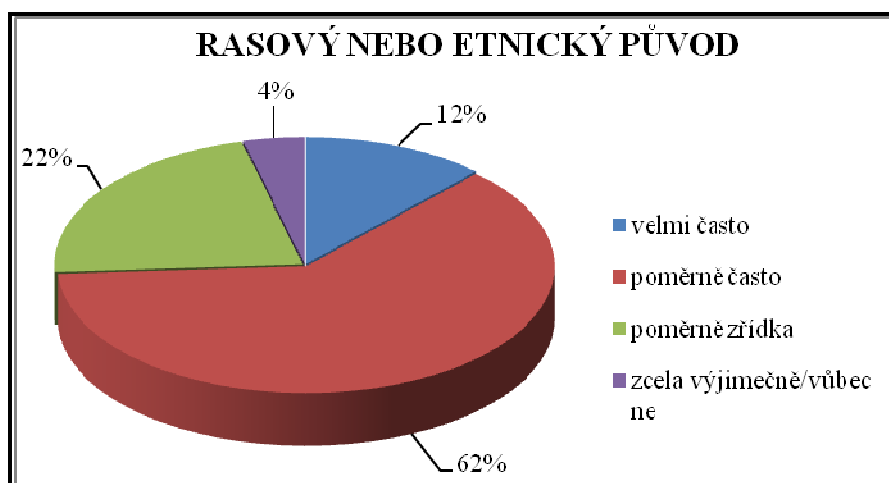
Lidé jsou v ČR diskriminováni z důvodu:

Z grafu vyplývá, že pohlaví není u nás častý důvod k diskriminaci. Tedy až 70% studentů se domnívá, že se tento důvod vyskytuje poměrně zřídka. 20% studentů to vidí jako důvod vyskytující se zcela výjimečně a 10% studentů to považuje za důvod diskriminace poměrně časté. Žádný student to nevidí jako častý problém.

Otázka č. 1b:

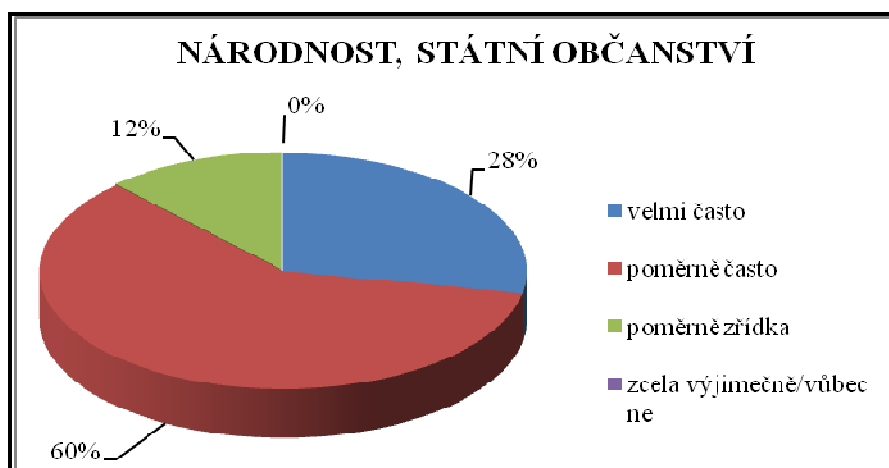
Lidé jsou v ČR diskriminováni z důvodu:

Až 62% studentů se domnívá, že jsou u nás lidé diskriminováni z důvodu rasového nebo etnického původu. 12% se domnívá, že se jedná o velmi častý důvod. 22% studentů to považuje jako důvod k diskriminaci za méně častý a 4% studentů to považují za důvod u nás zcela výjimečný.

Otázka č. 1c:

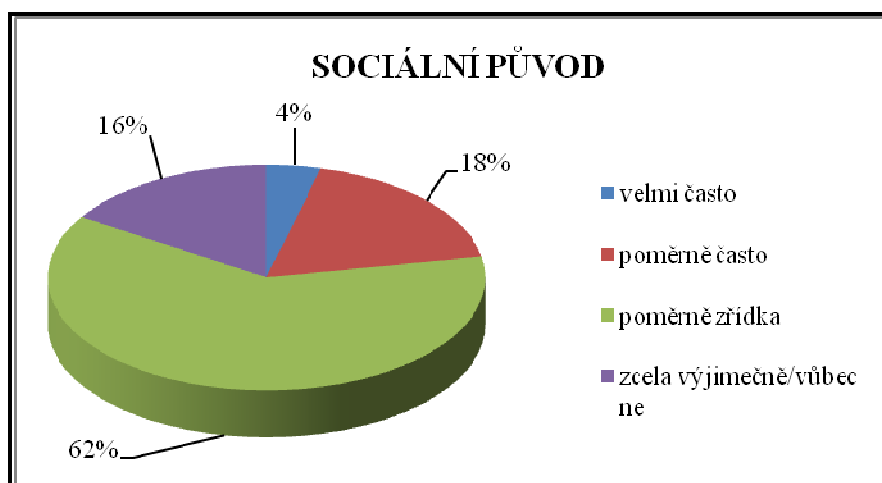
Lidé jsou v ČR diskriminováni z důvodu:

60% studentů to vidí jako důvod u nás poměrně častý. 28% studentů to považuje za důvod vyskytující se velmi často. 12% dotázaných si myslí, že se tento důvod k diskriminaci objevuje poměrně zřídka. Nikdo neoznačil tento důvod za zcela výjimečný.

Otázka č. 1d:

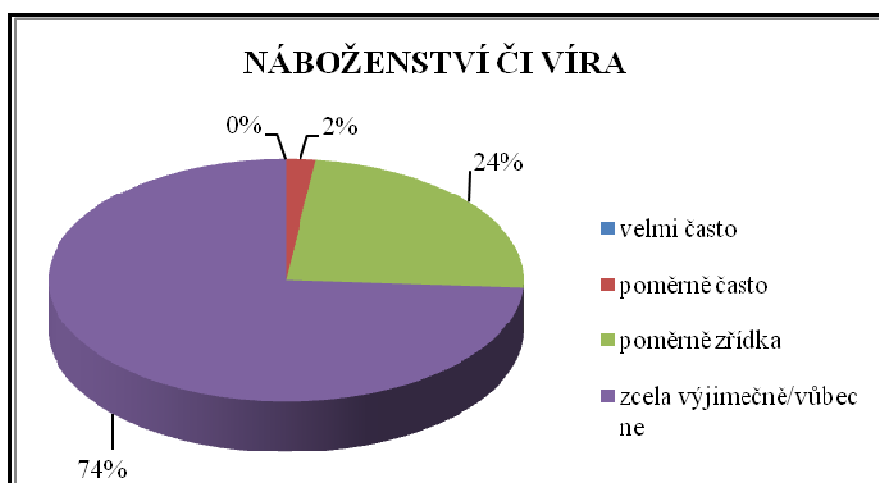
Lidé jsou v ČR diskriminováni z důvodu:

62% studentů považuje sociální původ za poměrně zřídka se vyskytující důvod diskriminování u nás. 18% studentů to považuje za důvod poměrně častý a 4% za velmi častý. Pouhá 4% se domnívá, že se jedná o důvod zcela výjimečný.

Otázka č. 1e:

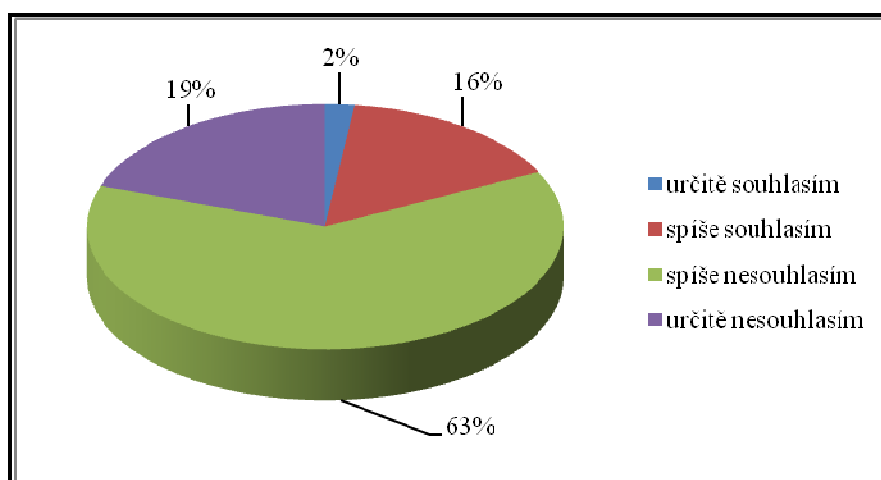
Lidé jsou v ČR diskriminováni z důvodu:

Až 74% studentů se domnívá, že je náboženství nebo víra zcela výjimečně důvodem diskriminace v ČR. 24% studentů uvádí, že se jedná o důvod vyskytující se poměrně zřídka. Pouhá 2% považuje tento důvod za poměrně častý a na možnost velmi často neodpověděl nikdo.

Otázka č. 2:

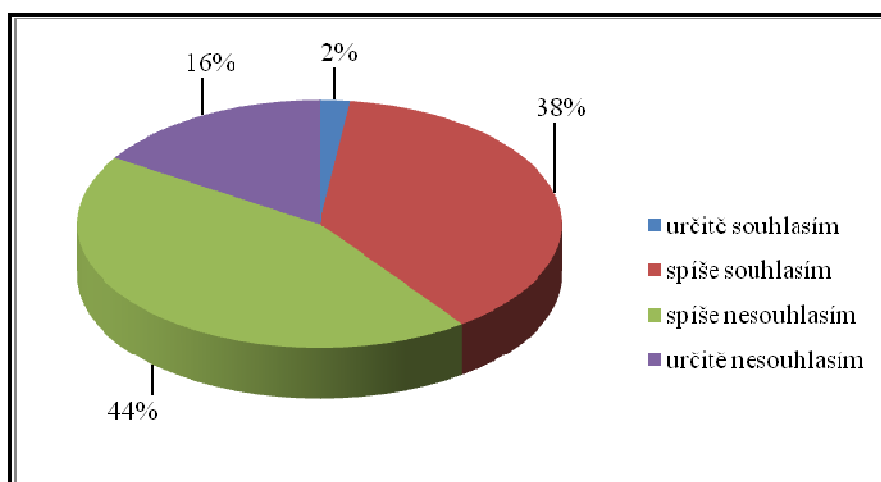
Česká veřejnost přistupuje k příslušníkům polské národnostní menšiny bez předsudků a zaujatosti.

Většina, tedy 64% studentů spíše nesouhlasí s tvrzením, že česká veřejnost nemá předsudky, 20% studentů s výrokem souhlasí určitě a 16% studentů s výrokem spíše souhlasí. Odpověď, určitě souhlasím, nebyla zaznamenána u nikoho.

Otázka č. 3:

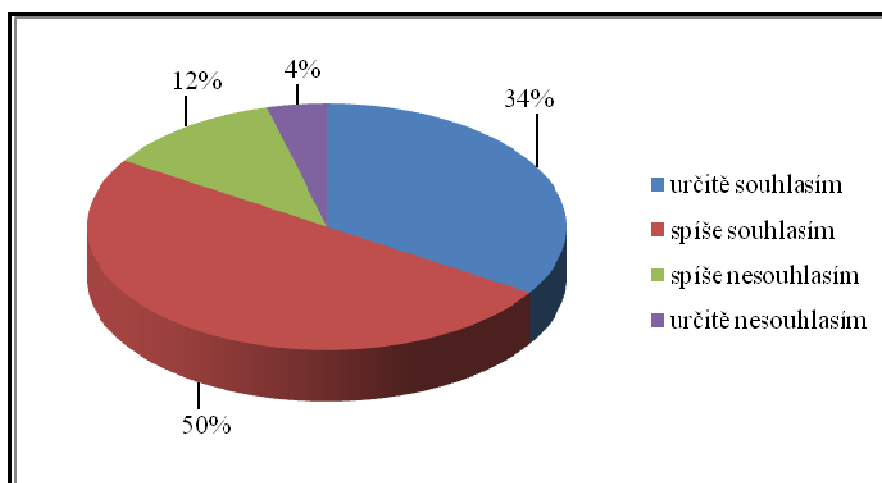
V České republice by se mělo dbát na práva polské národnostní menšiny více, než je tomu dosud.

44% studentů uvedlo, že spíše nesouhlasí s tím, že by se mělo dbát více na práva polské národnostní menšiny, než je tomu dosud. Určitě nesouhlasí až 16% studentů. 38% studentů uvedlo, že s tvrzením spíše souhlasí. 2% studentů konstatovalo, že souhlasí určitě.

Otázka č. 4:

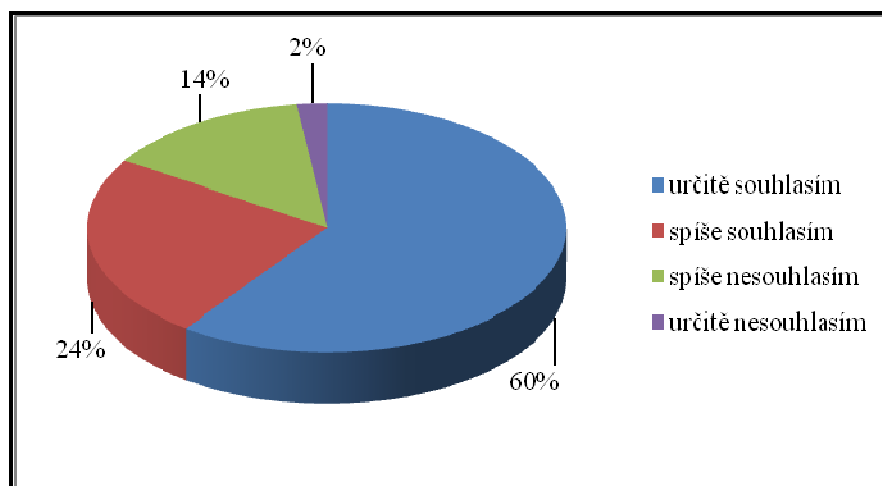
Polská národnostní menšina má možnost žít v ČR podle vlastních tradic a zvyků.

Je správné, že polovina, tedy 50% studentů spíše souhlasí s tvrzením, že polská národnostní menšina má v ČR možnost žít podle vlastních tradic a zvyků. S tímto výrokem dokonce 34% studentů určitě souhlasí. 12% studentů spíše nesouhlasí a 4% určitě nesouhlasí.

Otázka č. 5:

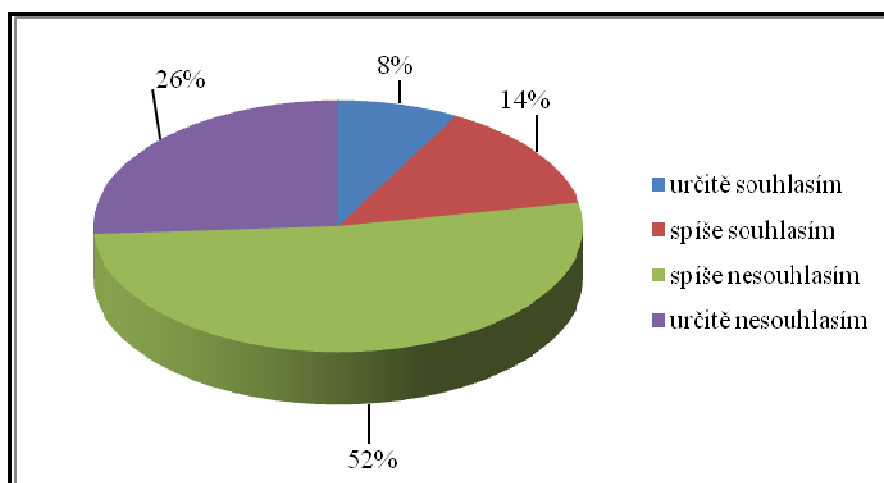
V České republice mají příslušníci polské národnostní menšiny stejné šance uspět, jako česká populace.

60% studentů s tvrzením určitě souhlasí. Spíše souhlasí 24% studentů. 14% studentů s tímto výrokem spíše nesouhlasí a 2% nesouhlasí určitě, že mají příslušníci polské národnostní menšiny stejné šance, jako česká populace.

Otázka č. 6:

Česká republika má u polské národnostní menšiny dobrou pověst.

52% studentů spíše nesouhlasí s výrokem, že má Česká republika u polské národnostní menšiny dobrou pověst. 26% studentů nesouhlasí určitě. 14% studentů souhlasí spíše a pouhých 8% studentů souhlasí určitě.

Otázka č. 7a:

Stýkáte se s českými vrstevníky, lidmi?

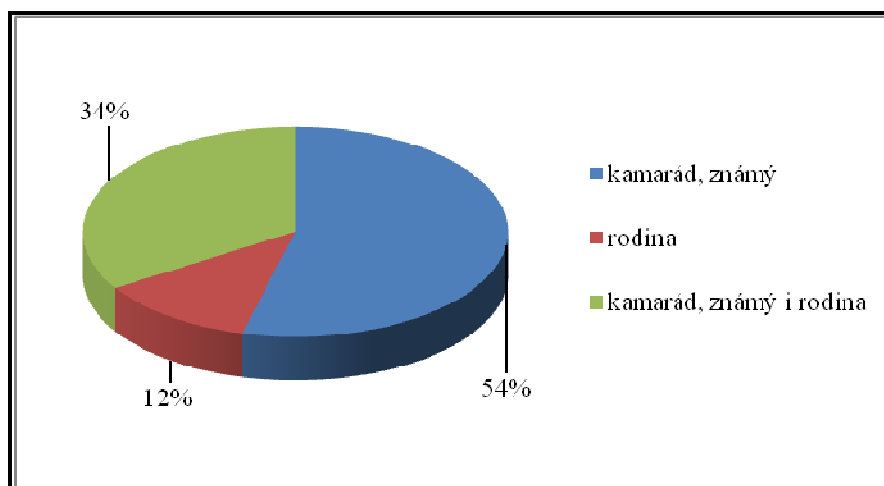
(údaje v %)

a) ano	100
b) ne	0

Všichni, tedy 100% studentů se stýká s lidmi české národnosti.

Otázka č. 7b:

V jakém jste vztahu?

Ve svém okolí má 54% studentů kamarády nebo známé české národnosti. 34% studentů se setkává s českou společností pouze v rodině a 12% studentů je v kontaktu s lidmi v obou kategoriích. Jiný vztah zaznamenán nebyl.

Otázka č. 8a:

Je pro Vás důležitá úroveň a kvalita vztahů v soužití s českou společností?

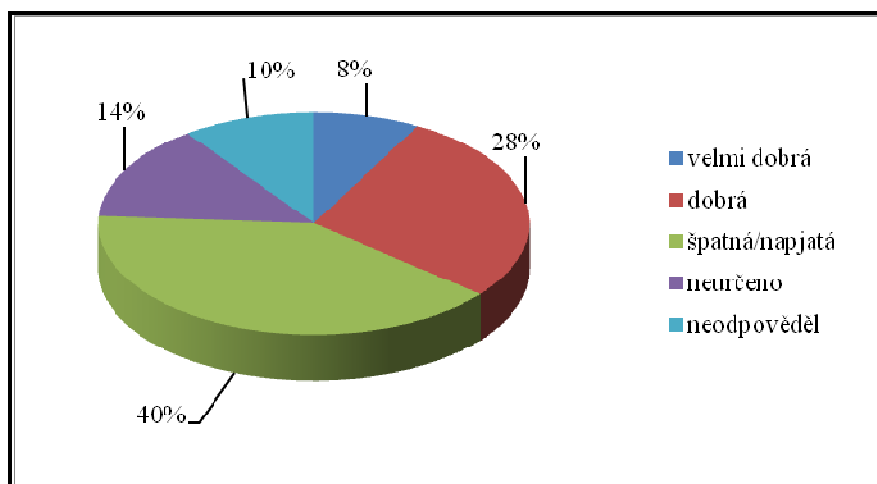
(údaje v %)

a) ano	96
b) ne	4

Pro 96%, tedy téměř pro většinu studentů, jsou vztahy s českou společností důležité. Pro zbylá 4% nikoliv.

Otázka č. 8b:

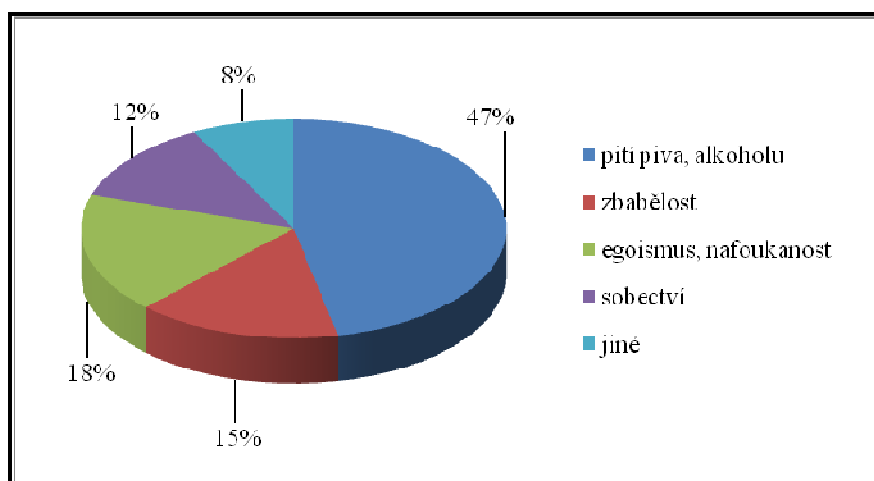
Jaká je podle Vás skutečná úroveň vztahů v soužití s českou společností?

Z grafu vyplývá, že pro 40% studentů je úroveň vzájemných vztahů špatná/napjatá. To, že je situace dobrá si myslí 28% studentů. Zcela neurčitě odpovědělo 14% studentů. Tito studenti nechtěli obecně vymezit vzájemné vztahy nebo uvedli, že záleží na konkrétní situaci. Na tuto otázku mi neodpovědělo 10% studentů. Velmi dobrou úroveň a kvalitu vztahů považuje z celkového počtu jen 8% studentů.

Otázka č. 9:

Uveďte jednu typickou vlastnost českého národa.

Typickou vlastnost, jako „pít piva, alkoholu“, uvedlo z celkového počtu 47% studentů. Na druhém místě byla zmíněná „zbabělost“ a to s 15%. Jako další vlastnost, kterou uvedlo 18% studentů, byl „egoismus, nafoukanost“. 12% studentů se shodlo na „sobectví“ a v 8% byla nerovnoměrně uvedená „pomlouvačnost, nepřizpůsobivost, peníze, umělec, řízky a zlaté české ručičky“. Podotýkám, že jsem nekonkretizovala, jestli pozitivní nebo negativní vlastnost.

Otázka č. 10a:

Cítíte se znevýhodněni, jako menšina žijící na území ČR?

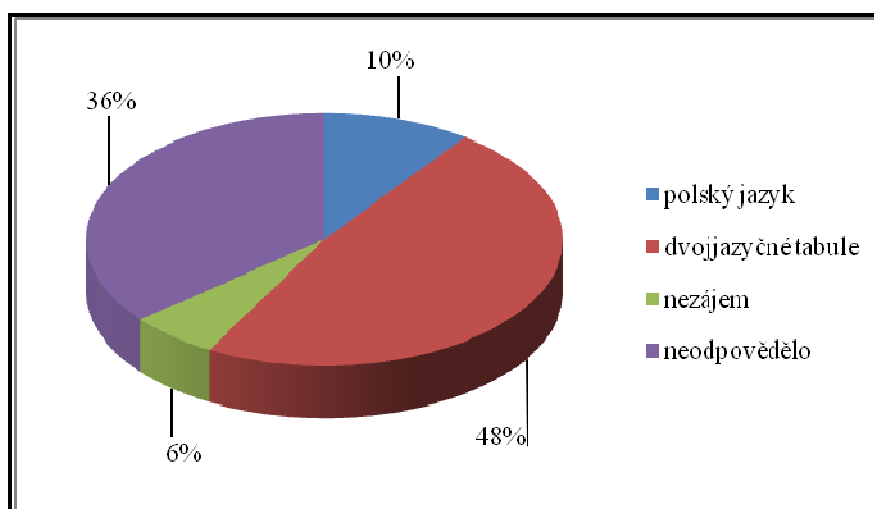
(údaje v %)

a) ano	22
b) ne	78

Jako polská menšina žijící na území ČR se cítí znevýhodněných 22% studentů. Až 78% studentů uvedlo, že se necítí znevýhodněni.

Otázka č. 10b

Čím si to vysvětlujete? Jaké jsou důvody? Nebo jakou zkušenost (pozitivní/negativní) v kontaktu s českou společností jste zažili?

Nikdo z dotázaných neuvedl pozitivní zkušenost. Avšak, z odpovědí plyne, že záleží na konkrétních lidech. Na základě vyplněných dotazníků se Polská menšina na Těšínsku cítí pod určitým tlakem majoritní společnosti. Problém dvojazyčných tabulí v Českém Těšíně uvedlo 48% studentů. Jedná se o zamazávání polských výrazů českými občany. K této otázce se 36% studentů ani nevyjádřilo, což považují také za důležitý moment. 10% studentů považuje za určitou nevýhodu fakt, že mluví i polsky, proto se cítí nezvýhodněni. Nezájem ze strany českého obyvatelstva pociťuje 6% studentů.

Otázka č. 11:

Byli jste vychováni svou rodinou ve víře v Boha?

(údaje v %)

a) ano	84
b) ne	16

84% studentů uvedlo, že byli vychováni rodinou ve víře v Boha a 16% z celkového počtu označilo, že ne.

Otázka č. 12:

Jsou Vaši prarodiče věřící?

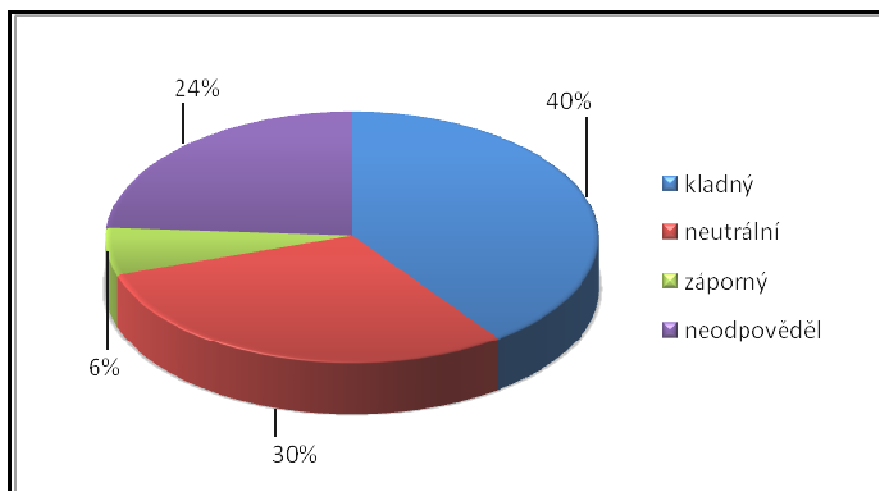
(údaje v %)

a) ano	94
b) ne	6

Až 94% studentů uvedlo, že jsou jejich prarodiče věřící. Pouhých 6% studentů uvedlo své prarodiče, jako nevěřící.

Otázka č. 13:

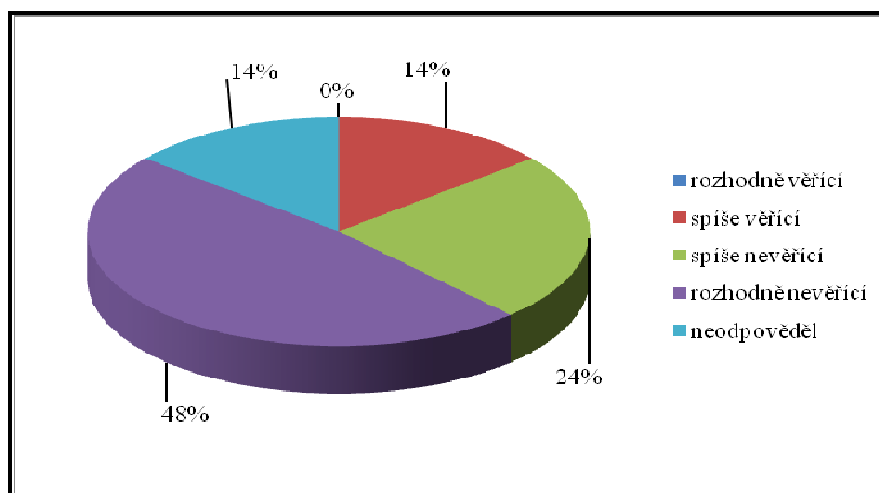
Ve škole máte předmět, který se týká náboženství. Jaký k tomu zaujímáte postoj?

Z grafu vyplývá, že 40% studentů má k výuce náboženství kladný postoj a zajímá je to. 30% studentů uvedlo, že je jim jedno, zda se to ve škole vyučuje nebo ne. 24% na otázku neodpovědělo vůbec. Vzhledem k tomu, že se jedná o nepovinný předmět (jako nultou hodinu), účastní se ho pouze někdo. Záporně odpovědělo 6% studentů a to většinou s vysvětlením, že to poté v lidech vytváří fanatismus nebo to pouze časově nevyhovuje.

Otázka č. 14:

Porovnáte-li ČR s Polskem ve smyslu náboženského vyznání, řekl byste, že občané České republiky jsou:

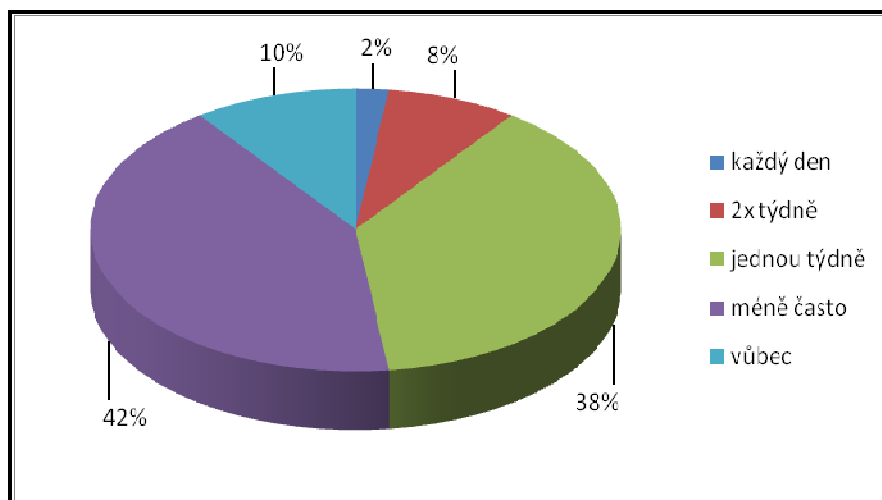

Z grafu vyplývá, že až 48% studentů považuje český národ za rozhodně nevěřící. 24% připisuje kategorii spíše nevěřící. Z celkového počtu odpovědělo 14% studentů, že jsou spíše

věřící, stejný počet 14% bohužel na otázku neodpovědělo, ale i to je určité stanovisko. Odpověď, že jsou občané České republiky rozhodně nevěřící, neoznačil nikdo.

Otázka č. 12

Jak často, pokud vůbec navštěvujete bohoslužby v kostele?

Z grafu vyplývá, že 42% studentů navštěvují kostel méně často, než jednou týdně, jedná se o nepravidelný kontakt. 38% studentů navštěvuje kostel, alespoň jednou týdně. 10% studentů uvedlo, že nenavštěvují kostel vůbec. 8% studentů navštěvuje kostel dvakrát týdně a pouhá 2% jej navštěvuje každý den.

5.6 Interpretace výsledků na základě hypotéz

- V obecné části mého šetření se ukázalo, že až 62% studentů polské národnosti považuje rasový nebo etnický původ, jako důvod k diskriminaci za poměrně častý, což z části potvrzuje moji hypotézu. Žádný z dotazovaných totiž nepovažuje tento důvod za velmi často se vyskytující. Ovšem národnost nebo státní občanství uvedla také nadpoloviční většina, až 60% (viz otázka č. 1c). Je tedy zřejmé, že studenti polské národnosti považují i svou národnost za důvod k diskriminaci.
- Mylně jsem se domnívala, vzhledem k dlouholetému soužití Čechů a Poláků, že budou vztahy výrazně lepší, než jak ukázalo šetřením. Bohužel se potvrdilo, že se jedná o větší část dotázaných, kteří spatřují problémy. Překvapilo mě, že až 48% studentů uvedlo problémy v soužití, konkretizovali to na různých výmluvných příkladech, jako jsou

dvojjazyčné nápisy (zamazávání českými spoluobčany polských názvů na popisných tabulích), polský jazyk (předmětem posměchu) a nezájem. (viz otázka č. 10b.)

- c) Potvrdil se mi předpoklad, že jsou Poláci více nábožensky založeni. Překvapila mě i odpověď, týkající se pravidelných návštěv bohoslužeb v kostele (až 90% studentů více či méně často navštěvují bohoslužby v kostele). Rodiči (84%) či prarodiči (94%) byla v rodinách vychovávána ve víře Boha téměř většina studentů. Tato čísla svědčí o tom, že polská menšina je silně nábožensky založené společenství. Naše česká společnost se ve srovnání s touto polskou národnostní menšinou jeví jako ryze ateistická, což potvrzuje i moji teorii. Hodně výmluvný je rozdíl u mladé generace.
- d) Podmínkou spolupráce s pracovníkem Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen Rada) bylo zachování anonymity, s tím že názory budou vyjadřovat oficiální stanoviska Rady. Při porovnání odpovědí pracovníka Rady s výsledky dotazovaných studentů se moje hypotéza nepotvrdila. Toto jsem měla předpokládat, rozdíl je způsobený výrazně jiným úhlem pohledu z polské a české strany na tutéž věc. Co my nepovažujeme za problém, protože se nás niterně nedotýká, Poláci jako hrdý národ to mohou pociťovat velmi intenzivně v negativním slova smyslu. Tento diametrální rozdíl je mimo jiné také ovlivněn tím, že vzorek studentů, vzhledem ke svému věku svou jinakost vnímají citlivě a dotýkají se jich jakékoliv tlaky okolí. Pracovník Rady, vzhledem ke svým dlouholetým zkušenostem s méně přátelskými a uzavřenými členy jiných národnostních menšin, nespatřuje česko – polské soužití jako problematické. To, co studenti uvádějí, jako problematické, nejsou problémy zásadního významu, ale mohou znepříjemňovat každodenní život v okolí Českého Těšína.

ZÁVĚR

Je jednoznačné, že problematiku menšin a menšinovou politiku zprůhlední vzájemná komunikace, nejen mezilidská, ale také mediální. Media, jako prostředky nás nepřímo ovlivňují. Jsou to informace získané na stránkách novin, v pořadech v televizi nebo při rozhlasovém vysílání. Až spolu ve společnosti začneme komunikovat do té míry, že vznikne mezinárodní a vzájemná komunikace, potom bude možné se dobrat společně k otevřenému a vstřícnějšímu postoji ke společným hodnotám.

Žijeme v 21. století v době modernizace a technického formování lidské společnosti. Avšak návrat k elementárním hodnotám, jako je například snaha o pochopení jeden druhého, by měl být prvořadý zájem nás všech. V současnosti je v České republice diskriminace jedním z velkých problémů. Bohužel máme i ve světě pověst netolerantního národa.

Jedním z hlavních cílů této práce bylo zaměřit se na problémy polské menšiny u nás. Mnou oslovení studenti vrátili dotazníky s dosti konkrétními odpověďmi. Z toho usuzuji, že i oni jsou ochotni spolupracovat. Na rozdíl od jiných menšin jsou na našem území odjakživa. V Českém Těšíně dochází často k narušování vzájemného soužití. Snažila jsem se zcela komplexně a strukturovaně shrnout nejdůležitější a nejzajímavější poznatky a poukázat, jakým způsobem nás vnímají „oni“, tedy studenti polské národnosti.

Problematiku menšin spatřuji zejména v postavení jednotlivce ve společnosti. Každý se chováme podle svých morálních zásad a hodnot, které nám byly vštěpovány, a tím pádem vše pociťujeme po svém. Je jen důležité se zamyslet nad myšlenkou určitého společenství a posoudit míru její tolerance. Věřím, že tato bakalářská práce je také odrazem, doufejme, zvyšujícího se zájmu o národnostní menšiny.

V době psaní závěrečného shrnutí této práce se stala mimořádně tragická událost, o které se nemohu nezmínit. Dne 10. dubna 2010 tragicky zahynuli při pádu letadla představitelé Polska v čele s prezidentem a jeho chotí. Tato tragédie hluboce otřásla celým světem i proto, že polská delegace letěla oficiálně uctít památku zavražděné polské elity v roce 1940 v Katyni. Měla jsem možnost spolupracovat s lidmi polské národnosti, kteří mě překvapili svoji vstřícností a otevřenou povahou. O to víc i mě zasáhla tato tragická událost a chtěla bych jim vyjádřit ještě i touto cestou hlubokou soustrast.

6 SEZNAM LITERATURY

Prameny:

1. BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2003. ISBN 80-7325-020-9.
2. BÍLÝ, J. *Základy státovědy, politologie a sociologie*. Praha: Eurolex 2005. ISBN 80-86861-24-4.
3. BORÁK, M. *Polská menšina v České republice*. In Gabal, I. a kol.: *Etnické menšiny ve střední Evropě. Konflikt nebo integrace*. Praha: G plus G 1999. ISBN 80-86-103-23-4.
4. DUBOVICKÝ, I. *Vnímání světa a mezikulturní komunikace*. In: *Fenomén antropologických skupin. Pohled současné antropologie*. Sborník č. 1, Praha 1998, str. 13. In Bittnerová, D., Moravcová, M., Turková, M. *Etnické komunity v české společnosti. Cizinci a menšiny u nás očima obyvatel tří městských měst* Praha: Ermat 2006, str. 10. ISBN 80-903086-7-8.
5. FABIO, U. D. *Kultura svobody*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2009. ISBN 978-80-7325-195-6.
6. CHWALBA, A. *Polsko 1989 – 2008. Dějiny současnosti*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2009. ISBN 978-80-7325-185-7.
7. KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 5. Vydání. Praha: Slon 2006. ISBN 80-86429-39-3.
8. KUČERA, R. *Kapitoly z dějin střední Evropy*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku 1992.
9. PITHART, P. *Česká xenofobie, český rasismus*. In HOLCOVA, M. *Česká xenofobie*. Praha: Nadace pro svobodu slova, Votobia 1998. ISBN 80-7220-044-5.
10. PLICHTA, D. *Národ a národnost v čase globalizace*. Praha: Job Publishing 1999. ISBN 80-902246-X-9.
11. ŘEZNÍK, M. *Polsko. Stručná Historie Států*. Praha: Libri 2002. ISBN 80-7277-129-9.
12. SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. Esej o multietnické společnosti. Praha: Dokořán 2005. ISBN 80-7363-022-2.
13. ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha: Železný Ivo 1994. ISBN 80-7116-375-9.
14. ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. My a oni v multikulturní společnosti 21. Století. Praha: Portál 2001. ISBN 80-7178-648-9.

15. TURKOVÁ, M. *Cizinci a menšiny u nás očima obyvatel tří městských měst* In Bittnerová, D., Moravcová, M. *Etnické komunity v české společnosti*. Praha:Ermat 2006. ISBN 80-903086-7-8.

Elektronické dokumenty:

1. FIALA, P.; MAREŠ, M.; STRMISKA, M. Sociální inkluze : Organizace etnických menšin a prosazování jejich zájmů. *Sociální studia : časopis Fakulty sociálních studií MU* [online]. 2003, vol. 9, no. 1, [cit. 2010-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://socstudia.fss.muni.cz/rejstriky.php?ukol=2&rejst=1&id=173&pageno=7>>.
2. Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008 : Polské národnostní školství. In Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny. Praha : [s.n.], 2009 [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava_vlada_tiskarna_resumeng_def.pdf>.
3. Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008. In *Dokumenty Rady*. Praha : Úřad vlády ČR, 2009-08-31 [cit. 2010-04-01]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava_vlada_tiskarna_resumeng_def.pdf>. ISBN 978-80-7440-002-5.
4. *Vlada* [online]. 2006-04-25 [cit. 2010-04-01]. Vládní dokumenty. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/vladni-dokumenty/zakon_novela_mensiny.pdf>.
5. *Dnm-praha* [online]. Praha : c2009 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.dnm-praha.eu/>>.
6. *Pctesin* [online]. c2009 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.pctesin.cz/>>.

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1:

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

Příloha č. 2:

Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, konkrétně Hlava třetí.

Příloha č. 3:

Výňatek z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, článek 8 – vzdělávání.

Příloha č. 4:

Dotazník, který jsem aplikovala u studentů polské národnostní menšiny Gymnázia s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně.

Příloha č. 5:

Seznam středních škol s polským jazykem vyučovacím v Moravskoslezském kraji ke dni 30. 9. 2008.

Příloha č. 1

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

(Parlament České republiky schválil zákon dne 10. července 2001, vyhlášen byl ve Sbírce zákonů dne 2. srpna 2001)

Změna: zákon č. 320/2002 Sb., platnost od 1. ledna 2003 (viz § 6 odst. 7 a odst. 8 a § 13a)

P R E A M B U L E

Parlament České republiky jako demokratického a právního státu, maje na zřeteli právo na národnostní a etnickou identitu jako součást lidských práv, respektuje identitu příslušníků národnostních menšin jako jednotlivců i skupiny projevující se zejména vlastní kulturou, tradicemi či jazykem, maje na zřeteli vytváření multikulturní společnosti a usilujíc o harmonické soužití národnostních menšin s většinovým obyvatelstvem, zaručuje příslušníkům národnostních menšin právo na účinnou účast v kulturním, společenském a hospodářském životě a ve veřejných záležitostech, zvláště těch, které se týkají národnostních menšin, chráně práva příslušníků národnostních menšin v souladu s mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, s Ústavou a s Listinou základních práv a svobod, se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Č Á S T P R V N Í O PRÁVECH PŘÍSLUŠNÍKŮ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN

H L A V A I ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje práva příslušníků národnostních menšin a působnost ministerstev, jiných správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků (dále jen „orgány veřejné správy“) ve vztahu k nim.

(2) Ustanovení zvláštních právních předpisů, která upravují práva příslušníků národnostních menšin, nejsou tímto zákonem dotčena.

§ 2

Vymezení základních pojmů

(1) Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

(2) Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

H L A V A II PRÁVA PŘÍSLUŠNÍKŮ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN

§ 3

Výkon práv příslušníků národnostních menšin

(1) Příslušníkům národnostních menšin se zaručuje jednotlivě nebo společně s jinými příslušníky národnostní menšiny výkon jejich práv stanovených tímto zákonem, zvláštními právními předpisy či mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, kterými je Česká republika vázána.

(2) Výkon práv příslušníků národnostních menšin nesmí být omezován nebo znemožňován.

§ 4

Svobodná volba příslušnosti k národnostní menšině

(1) Z příslušnosti k národnostní menšině nesmí nikomu vzejít žádná újma.

(2) Orgány veřejné správy nevedou evidenci příslušníků národnostních menšin. Získávání, zpracovávání a používání osobních údajů ohledně příslušnosti k národnostní menšině se řídí ustanoveními zvláštních právních předpisů.³⁶ Údaje o přihlášení se k národnosti získané těmito orgány při sčítání lidu nebo podle jiného zvláštního zákona, které umožňují určení příslušnosti k národnostní menšině, nesmějí být použity pro jiný účel, než pro který byly shromážděny a uloženy, a po statistickém zpracování musejí být zničeny.

§ 5

Právo na sdružování příslušníků národnostní menšiny

Příslušníci národnostní menšiny se mohou sdružovat v národnostních sdruženích i v politických stranách a v politických hnutích za podmínek a způsobem stanoveným zvláštními právními předpisy.³⁷

§ 6

Právo účasti na řešení záležitostí týkajících se národnostní menšiny

(1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na aktivní účast v kulturním, společenském a hospodářském životě a ve veřejných záležitostech, zvláště pak těch, které se týkají národnostních menšin, jejichž jsou příslušníky, a to na úrovni obce, kraje i na celostátní úrovni.

³⁶ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze.

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění zákona č. 155/2000 Sb.

(2) Právo podle odstavce 1 vykonávají příslušníci národnostních menšin zejména prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny, zřizovaných podle zvláštních právních předpisů,³⁸ a Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada“).

(3) Vláda zřizuje jako svůj poradní a iniciativní orgán pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků Radu. V jejím čele stojí člen vlády.

(4) Členy Rady jsou zástupci národnostních menšin a zástupci orgánů veřejné moci s tím, že nejméně polovinu členů Rady tvoří zástupci národnostních menšin, kteří byli navrženi sdruženími příslušníků národnostních menšin.

(5) Do působnosti Rady patří:

a) zajišťovat přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v České republice,

b) vyjadřovat se k návrhům zákonů, k návrhům nařízení vlády a k opatřením, týkajícím se práv příslušníků národnostních menšin, před jejich předložením vládě,

c) připravovat pro vládu souhrnné zprávy o národnostní situaci na území České republiky,

d) připravovat pro vládu nebo pro ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin, zejména v oblastech školství, kultury a médií, používání mateřského jazyka, společenského a kulturního života,

e) spolupracovat s orgány územních samosprávných celků při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu,

f) navrhopvat rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin.

(6) Podrobnosti o složení Rady, způsobu jmenování členů Rady a o činnosti Rady stanoví statut Rady, který schvaluje vláda.

(7) Krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

(8) Obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

§ 7

Právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny

Příslušníci národnostních menšin mají právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.³⁹

§ 8

Právo na vícejazyčné názvy a označení

(1) Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo, aby název obce, v níž žijí, názvy jejích částí, ulic, jiných veřejných

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

³⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

³⁹ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

prostranství, označení budov orgánů veřejné správy a volebních místností byly uvedeny rovněž v jazyce národnostní menšiny.

(2) Podmínky pro výkon práva podle odstavce 1 a způsob uvádění vícejazyčných názvů a označení stanoví zvláštní právní předpis.⁴⁰

(3)

§ 9

Právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy

Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy. Podmínky pro výkon tohoto práva upravují zvláštní právní předpisy.⁴¹

§ 10

Právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních

Za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy⁴² mají příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb a na další informace pro voliče v jazyce národnostních menšin.

§ 11

Právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny

(1) Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce ve školách, předškolních zařízeních a školských zařízeních za podmínek, které stanoví zvláštní právní předpisy.⁴³

(2) Příslušníci národnostních menšin podle odstavce 1 mohou za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy⁸ zřizovat

- a) soukromé školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou jazyka národnostní menšiny jako vyučovacího předmětu,
- b) soukromá předškolní zařízení a soukromá školská zařízení.

§ 12

⁴⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

⁴¹ § 18 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb.

§ 7 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

§ 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

§ 33 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

§ 12 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

§ 46a zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 149/1998 Sb.

§ 3 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění zákona č. 35/1993 Sb. a zákona č. 255/1994 Sb.

⁴² Zákon č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Právo na rozvoj kultury příslušníků národnostních menšin

- (1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na zachování a rozvíjení svého jazyka, kultury a tradic a na jejich respektování.
- (2) Stát vytváří podmínky pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky; podporuje zejména programy zaměřené na divadla, muzea, galerie, knihovny, dokumentační činnost a další aktivity příslušníků národnostních menšin. Za tím účelem poskytuje dotace ze státního rozpočtu; podmínky a způsob poskytování dotací stanoví vláda nařízením.

§ 13

Právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce národnostní menšiny

- (1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce svých národnostních menšin.
- (2) Stát podporuje pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků vydávání periodického i neperiodického tisku vydávaného v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, a rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky. Za tímto účelem poskytuje dotace ze státního rozpočtu; podmínky a způsob poskytování dotací stanoví vláda nařízením.
- (3) Vytváření a šíření rozhlasových a televizních pořadů ve vztahu k příslušníkům národnostních menšin u provozovatelů ze zákona stanoví zvláštní právní předpisy.⁴⁴

„§ 13a

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

Č Á S T D R U H Á

Změna zákona o přestupcích

§ 14

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 337/1992 Sb., zákona č. 344/1992 Sb., zákona č. 359/1992 Sb., zákona č. 67/1993 Sb., zákona č. 290/1993 Sb., zákona č. 134/1994 Sb., zákona č. 82/1995 Sb., zákona č. 237/1995 Sb., zákona č. 279/1995 Sb., zákona č. 289/1995 Sb., zákona č. 112/1998 Sb., zákona č. 168/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 151/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 361/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 52/2001 Sb., zákona č. 164/2001 Sb., zákona č. 254/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb. a zákona č. 274/2001 Sb., se mění takto:

1. V § 49 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena d) a e), která znějí:

„d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,

⁴⁴ Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů.

e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.“

2. V § 49 odst. 2 se za slovy „1 000 Kč“ spojka „a“ nahrazuje čárkou a na konci textu se doplňují slova „a za přestupek podle odstavce 1 písmeno d) a e) pokutu do 5 000 Kč“.

Č Á S T T Ř E T Í

Změna zákona o obcích

§ 15

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), se mění takto:

1. V § 29 odst. 2 se číslice „20“ nahrazuje číslicí „10“ a číslice „50“ se nahrazuje číslicí „40“.

2. V § 117 odst. 3 větě první se číslice „15“ nahrazuje číslicí „10“, na konci věty druhé se tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se text „vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“.

Č Á S T Č T V R T Á

Změna zákona o krajích

§ 16

V § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), se číslice „10“ nahrazuje číslicí „5“, slova „ke stejné národnosti jiné než české“ se nahrazují slovy „k národnosti jiné než české“ a na konci věty druhé se tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se text „vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“.

Č Á S T P Á T Á

Změna zákona o hlavním městě Praze

§ 17

V § 78 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, se ve větě první číslice „15“ nahrazuje číslicí „5“, na konci věty druhé se tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se text „vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“.

Č Á S T Š E S T Á

Změna zákona o volbách do zastupitelstev v obcích

§ 18

V § 31 zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, se doplňuje odstavce 3, který včetně poznámky pod čarou č. 10a) zní:

„(3) V obci, ve které se zřizuje výbor pro národnostní menšiny podle zvláštního zákona,^{10a)} se vyhláška podle odstavců 1 a 2 vydá i v jazyce příslušné národnostní menšiny.

^{10a)} § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.”.

Č Á S T S E D M Á

Změna zákona o volbách do zastupitelstev krajů

§ 19

V § 27 zákona č.130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, se doplňuje odstavec 3, který včetně poznámky pod čarou č. 18a) zní: „(3) V kraji, ve kterém se zřizuje výbor pro národnostní menšiny podle zvláštního zákona,^{18a)} se oznámení podle odstavců 1 a 2 zveřejní i v jazyce příslušné národnostní menšiny.

18a) § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.".

Č Á S T O S M Á

Účinnost

§ 20

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Klaus v.r.
Havel v.r.
v z. **Špidla v.r.**

Příloha č. 2

USNESENÍ
předsednictva České národní rady
ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení
LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD
jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
Předsednictvo České národní rady se usneslo takto:

Předsednictvo České národní rady vyhlašuje **LISTINU ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD**
jako součást ústavního pořádku České republiky.

Uhde v.r.

LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD

Federální shromáždění na základě návrhu České národní rady a Slovenské národní rady, uznávajíc neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana a svrchovanost zákona, navazujíc na obecné sdílené hodnoty lidství a na demokratické a samosprávné tradice našich národů, pamětlivo trpkých zkušeností z dob, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány, vkládajíc naděje do zabezpečení těchto práv společným úsilím všech svobodných národů, vycházejíc z práva českého národa a slovenského národa na sebeurčení, připomínajíc si svůj díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého lidstva na Zemi a vyjadřujíc vůli, aby se Česká a Slovenská Federativní Republika důstojně zařadila mezi státy, jež tyto hodnoty ctí, usneslo se na této Listině základních práv a svobod:

Hlava třetí **Práva národnostních a etnických menšin**

Článek 24

Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.

Článek 25

(1) Občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdružení. Podrobnosti stanoví zákon.

(2) Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též

- a) právo na vzdělání v jejich jazyku,
- b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku,
- c) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.

Příloha č. 3

V roce 2010 byla v České republice ratifikována a od 1. března 2007 je závazná.

Cílem Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (dále jen charta) je chránit a podporovat užívání historických regionálních či menšinových jazyků v osobním i veřejném životě. Tímto aktem se Česká republika zavázala k ochraně polštiny a slovenštiny v oblastech vzdělání, soudních orgánů, orgánů veřejné správy, hromadných sdělovacích prostředků, kulturní činnosti a zařízení, hospodářského a sociálního života a přeshraniční výměny. Charta stanoví také podmínky užívání menšinových jazyků při jednání s orgány veřejné správy, veřejných služeb, ale i v hospodářské a sociální sféře.

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků Štrasburk 5. listopadu 1992 (ETS 148)

Preamble

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tuto Chartu, majíce na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy, zejména za účelem zachování a uskutečňování ideálů a zásad, jež jsou jejich společným dědictvím; majíce na zřeteli, že ochrana historických regionálních a menšinových jazyků Evropy, z nichž některým hrozí postupný zánik, přispívá k zachování a rozvoji kulturního bohatství a tradic Evropy; majíce na zřeteli, že právo užívat regionální nebo menšinový jazyk v soukromém a veřejném životě je nezcizitelným právem, jež odpovídá zásadám zakotveným v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech Organizace spojených národů a duchu Úmluvy Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod; oceňující práci vykonanou Konferencí o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, a zejména Helsinský závěrečný akt z roku 1975 a dokument z Kodaňské schůzky z roku 1990; zdůrazňující hodnotu vzájemného působení kultur a jazykové rozmanitosti a majíce na zřeteli, že ochrana a podpora regionálních a menšinových jazyků by neměla být na újmu úředním jazykům a potřebě se jim učit; uvědomující si, že ochrana a podpora regionálních a menšinových jazyků v různých zemích a regionech Evropy představuje důležitý příspěvek k budování Evropy založené na zásadách demokracie a kulturní rozmanitosti v rámci státní svrchovanosti a územní celistvosti; berouce v úvahu specifické podmínky a historické tradice v různých regionech evropských států, se dohodly na následujícím:

Článek 8 - Vzdělávání

1) Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

- a) i zpřístupní předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- ii zpřístupní podstatnou část předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo

- iii budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v bodech i a ii alespoň vůči žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet se bude považovat za dostatečný; nebo
 - iv pokud veřejné orgány nemají přímé pravomoce při zajišťování předškolní výchovy, budou upřednostňovat a/nebo podporovat uplatňování opatření uvedených v bodech i - iii;
- b)
 - i zpřístupní základní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - ii zpřístupní podstatnou část základního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - iii budou v rámci základního vzdělávání zajišťovat výuku příslušných regionálních nebo menšinových jazyků, která se stane součástí učebních osnov; nebo
 - iv budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v bodech i - iii alespoň vůči žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet bude považován za dostatečný;
- c)
 - i zpřístupní středoškolské vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - ii zpřístupní podstatnou část středoškolského vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - iii budou v rámci středoškolského vzdělávání zajišťovat výuku příslušných regionálních nebo menšinových jazyků, která se stane součástí učebních osnov; nebo
 - iv budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v bodech i - iii alespoň vůči žákům, kteří o takové opatření požádají sami, nebo případně o to požádají jejich zákonní zástupci, a v počtu, který bude považován za dostatečný;
- d)
 - i zpřístupní technické a odborné vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - ii zpřístupní podstatnou část technického a odborného vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - iii budou v rámci technického a odborného vzdělávání zajišťovat výuku příslušných regionálních nebo menšinových jazyků jako součást učebních osnov; nebo
 - iv budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v bodech i - iii alespoň vůči žákům, kteří o takové opatření požádají sami, nebo případně o to požádají jejich zákonní zástupci, v počtu, který je považován za dostatečný;
- e)
 - i zpřístupní univerzitní nebo jiné vysokoškolské vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - ii zpřístupní studium těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia; nebo
 - iii nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit body i a ii, budou podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia;
- f)
 - i učiní opatření ke zřízení kurzů vzdělávání dospělých a dalšího vzdělávání s

- výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- ii budou nabízet takové jazyky jako obory vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání; nebo
 - iii pokud orgány veřejné správy nemají přímé pravomoce v oblasti vzdělávání dospělých, budou upřednostňovat a/nebo podporovat nabídku takových jazyků jako oborů vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání;
- g) učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;
- h) zpřístupní základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těch odstavců a) - g), které smluvní strana přijala,
- i) ustaví dozorčí orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků, a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.

2) Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

Příloha č. 4

Děń dobry

Nazywam się Ewa Háčová, jsem studentkú třeciego roku na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Karola w Pradze, kierunek pedagogika społeczna. Chciałabym poprosić o wypełnienie załączonej ankiety, która pomoże mi w części praktycznej pracy magisterskiej na temat mniejszości narodowościowych w Republice Czeskiej z uwzględnieniem mniejszości polskiej.

Są to anonimowe badania naukowe, podpis nie jest potrzebny i mogę zagwarantować całkowitą anonimowość. Proszę napisać, co naprawdę myślisz, interesują mnie Twoje poglądy. Dziękuję za gotowość i otwartość, pomoże mi to wiele. Wypełnianie potrwa około 10 minut. Wybrane odpowiedzi proszę podkreślić.

Z podziękowaniami Eva Háčová

Pohlaví

- a) muž
- b) žena

Kolik je Vám let? _____

Obecná část

1. Jak často jsou lidé v České republice diskriminováni z následujících důvodů? Odpovídejte, prosím, pomocí následujících variant odpovědí.

1	Velmi často	3	Poměrně zřídka
2	Poměrně často	4	Zcela výjimečně/vůbec ne

Lidé jsou v ČR diskriminováni z důvodu:

A. Pohlaví	1	2	3	4
B. Rasového nebo etnického původu	1	2	3	4
C. Národnosti, státního občanství	1	2	3	4
D. Sociálního původu nebo majetku	1	2	3	4
E. Náboženství či víry	1	2	3	4

Do jaké míry souhlasíte s výroky, které se týkají postavení polské národnostní menšiny v ČR? Odpovídejte laskavě pomocí následujících variant odpovědí.

1	Určitě souhlasím	3	Spíše nesouhlasím
2	Spíše souhlasím	4	Určitě nesouhlasím

2. Česká veřejnost přistupuje k příslušníkům polské národnostní menšiny bez předsudků a zaujatosti.

1	2	3	4
---	---	---	---

3. V České republice by se mělo dbát na práva polské národnostní menšiny více, než je tomu dosud.

1	2	3	4
---	---	---	---

4. Polská národnostní menšina má možnost žít v ČR podle vlastních tradic a zvyků.

1	2	3	4
---	---	---	---

5. V České republice mají příslušníci polské národnostní menšiny stejné šance uspět, jako česká populace.

1	2	3	4
---	---	---	---

6. Polská národnostní menšina v České republice má dobrou pověst.

1	2	3	4
---	---	---	---

7a Stýkáte se s českými vrstevníky, lidmi?

a) ano

b) ne

7b V jakém jste vztahu?

a) kamarád, známý

b) rodina

c) jiné, vypište: _____

8a Je pro vás důležitá úroveň a kvalita vztahů v soužití s českou společností?

a) ano

b) ne

8b Jaká je podle Vás skutečná úroveň vztahů v soužití s českou společností? Prosím rozved'te svou odpověď.

9. Uved'te prosím jednu typickou vlastnost českého národa?

10a Cítíte se znevýhodněni, jako menšina žijící na území ČR?

a) ano

b) ne

10b Čím si to vysvětlujete? Jaké jsou důvody? Nebo jakou zkušenost (pozitivní/negativní) v kontaktu s českou společností jste zažili? Prosím rozved'te svou odpověď.

Náboženské vyznání

11. Byli jste vychováváni svou rodinou ve víře v Boha?

a) ano

b) ne

12. Jsou Vaši prarodiče věřící?

a) ano

b) ne

13. Ve škole máte předmět, který se týká náboženství. Jaký k tomu zaujímáte postoj?

a) kladný

b) neutrální

c) záporný

d) jiné, vypište: _____

14. Porovnáte-li ČR s Polskem ve smyslu náboženského vyznání, řekl byste, že občané České republiky jsou?

- a) rozhodně věřící
- b) spíše věřící
- c) spíše nevěřící
- d) rozhodně nevěřící

15. Jak často, pokud vůbec navštěvujete bohoslužby v kostele?

- a) každý den
- b) 2x týdně
- c) jednou týdně
- d) méně často
- e) vůbec

Děkuji za vyplnění

Příloha č. 5

Gymnázium s polským jazykem vyučovacím v České Těšíně

Adresa: Havlíčkova 13, Český Těšín 737 01

Ředitel: Mgr. Krystyna Herman

kontaktní telefon: 558 731 235, fax. 558 713 326

info@gympol.cz, www.gympol.cz

Obchodní akademie-Akademia Handlowa

Adresa: Sokola Tůmy 12, Český Těšín 737 01

Ředitel: Ing. Kristina Bončková

Zástupce ředitele: Ing. Milan Czontala – odborné ekonomické předměty

kontaktní telefon: 558 712 649, fax: 711 894

OA.obc@obaka-cestesin.cz, www.obaka-cestesin.cz

Střední zdravotnická škola, Karviná

Adresa: K. H. Borovského 2315, Karviná 733 01

Ředitelka: PhDr. Marcela Hlušítková

Zástupce ředitele: Mgr. Wiesław Farana

kontaktní telefon: 596 311 774, fax: 596 315 434

sekretariat.szk@sszdra-karvina.cz, www.sszdra-karvina.cz

Seznam dalších středních škol, které vyučují i v českém jazyce:

Střední průmyslová škola - Technikum Przemysłowe

Adresa: Žižkova 1818, Karviná – Hranice 733 01

Ředitel školy: Ing. Česlava Lukastikova

Zástupce ředitele školy: Ing. Stanislav Folwarczny

kontaktní telefon: 596 348 161-3, fax: 596 311 866

sekretar@sps-karvina.cz, www.sps-karvina.cz

Střední zemědělská škola

Adresa: Tyršova 2, Český Těšín 737 01

Ředitel: Ing. Petra Swaczynová

kontaktní telefon: 558 746 655, 558 746 403

kancelar@sszeme-cestesin.cz , www.sszeme-cestesin.cz

Střední škola hotelová a obchodně podnikatelská

Adresa: Frýdecká 690/32, Český Těšín 737 01

Ředitel: Ing. Vanda Palowská

kontaktní telefon: 558 746 149, fax: 558 746 508

sshopct@sshopct.cz , www.sshopct.cz

